

PANEVROPSKI UNIVERZITET APEIRON

FAKULTET PRAVNIH NAUKA

PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA

DIPLOMSKI/SPECIJALISTIČKI RAD

BANJA LUKA, SEPTEMBAR 2017.

PANEVROPSKI UNIVERZITET APEIRON

FAKULTET PRAVNIH NAUKA

PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA

DIPLOMSKI/SPECIJALISTIČKI RAD

Predmet: Međunarodno privatno pravo

Student: Mladen Miladinović

Mentor: Prof.dr Vladimir Čolović

Broj indeksa: 104-12/ROP-S

Banja Luka, septembar 2017.

PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA

SADRŽAJ

1.UVOD.....	5
2.POJAM STRANE SUDSKE ODLUKE.....	7
3.DEJSTVO I STATUS STRANE SUDSKE ODLUKE	10
3.1. Dejstvo strane sudske odluke.....	11
3.2. Status strane sudske odluke.....	12
3.3. Deklarativno ili konstitutivno dejstvo domaće odluke o priznanju.....	13
4. PRIZNANJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA (PRETPOSTAVKE ZA PRIZNANJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA)	15
4.1. Priznanje stranih odluka.....	15
4.1.1. Sistemi priznanja stranih sudskih odluka.....	17
4.2. Primjena pretpostavki iz Zakona o MPP na priznanje stranih sudskih odluka	20
4.2.1. Pravosnažnost	22
4.2.2. Odsustvo procesnih nepravilnosti	22
4.2.3. Međunarodna nadležnost	24
4.2.4. Ne bis in idem	26
4.2.5. Javni poredak	26
4.2.6. Uzajamnost (reciprocitet).....	27
4.2.7.Posebne pretpostavke kod statusnih odluka.....	27
4.3.Postupak priznanja	28
5. IZVRŠENJE STRANE SUDSKE ODLUKE NA DOMAĆOJ TERITORIJI	32
5.1. Izvršenje strane sudske odluke.....	32
6.REGULISANJE PRIZNANJA I IZVRŠENJA U PRAVU EU	36
6.1. Značaj Briselske (Luganske) Konvencije	37
6.2.Uredba Savjeta EU o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima br.44/2001	38
6.3.Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta br. 805/2004 o uvođenju evropskog naloga za izvršenje nespornih potraživanja	39

6.4.Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta br.1896/2006 o uvođenju postupka za Evropski nalog za plaćanje	40
6.5.Uredba Evropskog parlamenta i vijeća EU br. 1215/2012 o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima	41
7.PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH STEČAJNIH ODLUKA.....	43
7.1. Priznanje stranih odluka o otvaranju stečajnog postupka po ZSP R.Srpske	44
7.2. Priznanje stranih odluka o pokretanju stečajnog postupka po Uredbi 848/2015	46
8.ZAKLJUČAK	48
9.LITERATURA.....	50
POPIS KORIŠTENIH SKRAĆENICA	53

1.UVOD

Prije nego što krenemo sa objašnjenjem priznanja i izvršenja stranih sudskih odluka, neophodno je objasniti i definisati strane sudske odluke. Bitno je napomenuti da bi jedna strana sudska mogla proizvoditi dejstvo u domaćoj zemlji, neophodno je da se sprovede postupak za njeno priznanje od strane organa zemlje u kojoj se to priznanje pomoću prijedloga traži. U nastavku rada, biće detaljno objašnjeno priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka, njihovo dejstvo, kao i pretpostavke čije ispunjenje je nužno da bi jedna strana sudska odluka proizvodila dejstvo.

Kada se analiziraju sporovi sa stranim elementom, vidimo da u tim sporovima stranka može da izabere nadležnost stranog suda. Kada se analiziraju eventualne promjene u jednoj zemlji, bez obzira na razlog tih promjena, tada, takođe, možemo govoriti o pojmu strane odluke. U tom slučaju biće primjenjena pravila koja su propisana za rješavanje nove situacije (ovdje se misli o teritorijalnim promjenama). U tim situacijam primjeniće se pravila koja regulišu sukcesiju, a ne treba zaobići ni stečena prava. Proizilazi zaključak da kada je riječ o pravilima Međunarodnog privatnog prava, ona se temelje na priznanju stvarno stečenih prava

Međutim, da bi došlo do izvršenja presude stranog suda u BiH, neophodno je da bude priznata od domaćih sudova u posebnom vanparničnom sudskom postupku. Poslije priznanja, strane sudske odluke imaju istu snagu kao domaće sudske odluke i takve odluke su izvršne pred nadležnim sudom države Bosne i Hercegovine. Kada je riječ o postupku priznanja stranih sudskih odluka i stranih arbitražnih odluka u Bosni i Hercegovini oni se najčešće pokreću pomoću prijedloga advokata odnosno ovlaštenog lica.

Najčešći slučajevi priznanja stranih sudskih odluka se odnose na porodične odnose (priznanja presuda o razvodu braka u Bosni i Hercegovini, odluke u bračnom sporu, priznanje odluke o alimentaciji, sporove radi utvrđivanja ili osporavanja očinstva i materinstva), priznanje presuda iz privrednih sudskih sporova kao i privredne arbitražne sporove, sudske odluke o isplati novčanog iznosa nastale iz ugovornih obaveza domaćeg i inostranog pravnog lica, predmete sa zaostavštinom, presude o nasljedstvu iz inostranstva, i druge vrste stranih sudskih odluka.

Ustavno pravilo u BIH koje se mora neposredno i primarno primjenjivati u svim postupcima je da se svakoj stranci mora omogućiti da učestvuje u postupku u kome se odlučuje o njegovim

pravima, a samo se pravo na žalbu može nadomjestiti nekim drugim pravnim sredstvom. Strane sudske odluke donose sudovi. Kada je riječ o priznanju stranih sudskih odluka neophodno je da se vodi računa o nadležnosti stranih organa za donošenje sudskih odluka, kao i o tome da li su ispunjenje pretpostavke za priznanje stranih sudskih odluka. Bitno je napomenuti da je neophodno i usko tumačenje restriktivnih odredaba u pretpostavkama za priznanje, koje se tiču nadležnosti organa.

2. POJAM STRANE SUDSKE ODLUKE

Kada je riječ o pojmu strane sudske odluke neophodno je napomenuti da je to odluka stranog suda i drugih, nesudskih organa (upravnih organa) koja je po svom statusu i dejstvu izjednačena sa sudskim odlukama.¹ Kada je riječ o sudskim odlukama, kao aktima državnih organa jedne zemlje, za njih je bitno napomenuti da proizvode dejstvo na teritoriji države donošenja.²

Ukoliko je riječ o sudskim odlukama u oblasti privatnog i privrednog prava, s ciljem poštovanja međunarodne saradnje, ljudskih prava, pravne sigurnosti i ekonomičnosti postupka moguće je da se prizna dejstvo odlukama stranog suvereniteta u domaćoj državi, ukoliko se sprovede postupak priznanja strane odluke a ta odluka ispuni uslove koji su predviđeni nacionalnim zakonodavstvom da bi takva odluka mogla biti priznata. Strane sudske odluke mogu da proizvode dejstva na domaćoj teritoriji, tek, poslije priznanja od strane nadležnih domaćih organa.³

Iz proučavane literature se može zaključiti da se strana sudska odluka može izjednačiti sa domaćom odlukom, tek poslije postupka priznanja. Da bi se moglo govoriti o dejstvu i statusu strane sudske odluke, neophodno je pravilno odrediti i definisati pojam te odluke. Zakon o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja reguliše ovu oblast.⁴

Ukoliko se ne bi priznavalo dejstvo stranih sudskih odluka, u tom slučaju bi stranke morale da o istoj stvari vode postupak u različitim državama, a to bi dovelo do velikih troškova i do pravne nesigurnosti, a moglo bi se govoriti i o povredi prava na tužbu kao ljudskog prava. Suštinu priznanja i izvršenja stranih sudskih odluka možemo posmatrati kao prihvatanje odluka u domaćoj državi kao pravosnažnih i izvršnih.

Međutim, s obzirom na određene specifičnosti o kojima će biti riječi u nastavku rada, potrebno je govoriti o postupku priznanja strane sudske odluke (što u nekim slučajevima obuhvata i priznanje svojstva izvršnosti strane sudske odluke). Kada se posmatra predmet priznanja

---

¹ Čolović, V., Dejstvo (status) strane sudske odluke, Međunarodno savetovanje: „*Dvadeset godina Zakona o Međunarodnom privatnom pravu*“, Niš, 2003., str.4.

² Avramov S., Kreća M., Međunarodno javno pravo, Beograd 1996.god., str.212.

³ Vuković Đ., Priznanje i izvršenje stranih sudskih i drugih odluka koje su sa njima izjednačene, Banja Luka 1986., str.49-53.

⁴ Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja, Sl.list SFRJ br. 43/82, 72/82, Sl.list SRJ br. 46/96

neophodno je napomenuti da se mogu priznati samo meritorne odluke, nezavisno od njihovog naziva u zemlji porijekla, kao i nezavisno od toga koja vrsta organa, moguće i vansudskog donosi tu odluku, dokle god je ta odluka donesena u formi, po postupku i od strane organa koji je nadležan za donošenje te vrste odluka po pravu zemlje donošenja odluke (kao primjer možemo navesti: odluku stranog upravnog ili vjerskog organa o razvodu braka, koja se može priznati ako ispunjava uslove za priznanje). Kada je riječ o pojedinačnim, konkretnim aktima na bazi javnih ovlašćenja moguće ih je izjednačiti sa sudskim odlukama, dok npr. pojedinične materijalne radnje nisu predmet posebnog ili priznanja uopće. Neophodno je naglasiti da je samo pravosnažna odluka saglasno pravu zemlje u kojoj je donijeta odluka podobna za priznanje.⁵

Kada je riječ o sudskim odlukama vezanim za određeni imovinskopravni zahtjev, u odnosu na koje se postavlja pitanje izvršenja i priznanja neophodno je da imaju svojstvo izvršnosti. U savremenim pravnim sistemima evropskim pravima pojam pravosnažnosti se poklapa sa pojmom konačnosti, a to nužno podrazumijeva nemogućnost pobijanja sudske odluke redovnim pravnim lijekovima. Međutim, anglosaksonsko pravo drugačije pristupa problemu, nemogućnost se ogleda i u dijelu "*Ne bis in idem*",⁶ i ne može voditi postupak. Domaći sud može za predmet priznanja imati i deklaratornu odluku pomoću koje će se potvrđivati postojanje ili nepostojanje neke obaveze dužnika, kao i kondemnatorna odluka.

Trenutak za koji se veže inostrani karakter odluke je vrijeme kada je odluka postala pravosnažna, a to bi značilo da odluke sudova u Sloveniji ili Hrvatskoj koje su postale pravosnažne u vrijeme postojanja SFR Jugoslavije, ne bi se sada mogle smatrati stranim odlukama. Bitno je naglasiti da su sve strane sudske odluke koje se odnose na privatnopravne i privredne odnose (kao i njima ekvivalentne odluke drugih organa) podobne za priznanje, nezavisno od vrste postupka u kojem su donijete.

Kada je riječ o priznanju stranih sudskih odluka, može se postaviti pitanje: Koja odluka je strana i koji kriterijumi će se primjenjivati na priznanje tih odluka? Iz proučavane literature vidimo da su važeća dva kriterijuma.

1. Teritorjalni kriterijum i
2. Personalni kriterijum.

---

⁵ Avramov, S., Kreća, M., Međunarodno javno pravo, Beograd, 2003. god., str.387.

⁶ „*Ne bis in idem*“, znači da se nikome ne može suditi dva puta za isto krivično djelo.

S obzirom na teritorjalni kriterijum misli se na odluke koje su donijete na teritoriji strane države, a to znači, na teritoriji van zemlje priznanja. Teritorjalni kriterijum možemo posmatrati i kao geografski kriterijum. Puno je prihvatljiviji personalni kriterijum, koji se ne poziva na mjesta gdje se nalazi organ, koji donosi odluku, već se poziva na državne pripadnosti organa, koji je donosio odluku. Prema personalnom kriterijumu, nije bitno gdje je odluka donijeta, već je bitna pripadnost organa, koji je odluku donosio.⁷

U skladu sa personalnim kriterijumom možemo reći da se pod pojmom strane odluke podrazumjeva odluka koja je donijeta od strane organa, koji ima državnu pripadnost neke druge države, a ne države koja treba da vrši priznanje odluke. Iz svega navedenog, slijedi zaključak da je prihvatljiviji personalni kriterijum.⁸

---

⁷ Jezdić, V., Međunarodno privatno pravo, Beograd, 1980.god., str.213.

⁸ Andrassy, J., Međunarodno pravo, Zagreb 1954.god., str.117.

3.DEJSTVO I STATUS STRANE SUDSKE ODLUKE

Kada je riječ o dejstvu stranih sudskih odluka neophodno je napomenuti da bi strana sudska odluka mogla da proizvede dejstvo u domaćoj državi, državi u kojoj se traži njeno priznanje, neophodno je da se ispune određene pretpostavke, koje su u našoj državi regulisane Zakonom o Međunarodnom privatnom pravu. Ukoliko ne budu ispunjene propisane pretpostavke neće doći do priznanja strane sudske odluke, a prema tome, neće doći ni do dejstva te odluke na domaćoj teritoriji.

Kada se posmatra dejstvo strane sudske odluke može se postaviti pitanje vezao za status strane sudske odluke na teritoriji države priznanja. Javlja se pitanje da li se strana sudska odluka u potpunosti izjednačava sa domaćom, u kojem obimu, da li se na teritoriji zemlje priznanja izvršava strana ili domaća sudska odluka (kojom se priznaje strana) i koje pravo je mjerodavno da se primjeni u toku primene strane sudske odluke u državi priznanja.

U cilju pronalaženja odgovora na ova pitanja, neophodno je da se definiše precizno strana sudska odluka, kao i da se utvrde pretpostavke za njezino priznanje. Kada je riječ o priznanju i izvršenju stranih odluka (misli se na sudske i arbitražne), može se postaviti pitanje koje pretpostavke ili uslove strana sudska odluka mora da ispuni da bi mogla proizvesti dejstvo na domaćoj teritoriji, odnosno, da bi bila priznata i izvršena na teritoriji zemlje priznanja. Riječ je o pretpostavkama ili uslovima koji su detaljno kad je naša zemlja pitanju, regulisani Zakonom o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja.

Odredbama Zakona o Međunarodnom privatnom pravu određene su pretpostavke za priznanje svih stranih sudskih odluka koje su donijete u građanskopravnim stvarima (međutim, postoji izuzetak kod stranih odluka, koje se odnose na lična stanja). Ukoliko ispunjava propisane pretpostavke strana sudska odluka dobija poseban status na teritoriji države priznanja.⁹

Prema aktima Evropske unije koji su u zadnjoj deceniji doneseni u oblasti građanskih i trgovačkih stvari, regulisani su drugačiji uslovi za priznanje stranih odluka. Međutim, bitno je imati na umu da je riječ o aktima koji su u primjeni u okviru Evropske unije i riječ je o aktima koji imaju svoj osnov u ranijim aktima, kao i u težnji da se automatski priznaju strane odluke

---

⁹Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja Sl.list SFRJ br. 43/82, 72/82, Sl.list SRJ br. 46/96

zemalja članica Evropske unije. Bitno je pomenuti da su propisane posebne forme i pravila za priznanje i izvršenje pojedinih odluka. U cilju boljeg razumjevanja statusa strane sudske odluke i dejstva koje te odluke proizvode na teritoriji zemlje priznanja, neophodno je napraviti razliku između priznanja i izvršenja te odluke sa aspekta ispunjenja pretpostavki, sa jedne strane, i izvršenja strane odluke po unutrašnjim pravilima izvršenja domaće zemlje, sa druge strane. Neophodno je da se odredi koja će odluka biti primjenjena na domaćoj teritoriji, imajući pri tom u vidu da je potrebno da se donese domaća odluka o priznanju strane odluke.

3.1. Dejstvo strane sudske odluke

U pogledu dejstva stranih sudskih odluka, neophodno je napomenuti da strana sudska odluka može imati samo ono dejstvo u kojem donese odluku domaći sud koji odlučuje. To znači da dejstvo strane sudske odluke zavisi od prava zemlje priznanja. Prema tome, strana sudska odluka će imati dejstvo, kao i odluka, koju donese domaći sud, s obzirom na pravo mjesta suda.¹⁰ Ne smije se u potpunosti izjednačiti strana sudska odluka sa domaćom sudskom odlukom, s obzirom na činjenicu da se strana odluka priznaje u posebnom postupku za priznanje i da, tek, poslije donošenja odluke o priznanju, strana sudska odluka može da proizvodi dejstvo na domaćoj teritoriji. Riječ je o dejstvu koje se sastoji u izvršenju te odluke. Može se zaključiti da strana odluka predstavlja osnov za donošenje domaće odluke.

Kada se posmatra dejstvo priznanja stranih sudskih odluka, ono se javlja prejudicijelno u odnosu na izvršenje.¹¹ Do izvršenja strane sudske odluke ne može doći bez priznanja iste. Jedino u slučaju kada imamo zaključen međunarodni ugovor, u kojem su naznačene posebne pretpostavke za prihvatanje sudske odluke druge strane ugovornice, moguće je da dođe do izvršenja bez postupka priznanja (tu se radi samo o izuzecima).¹²

Prema novim shvatanjima može se zaključiti da se sve više teži upodobljavanju strane odluke sa domaćom odlukom, a ne princip proširenja dejstava strane odluke i da će strana odluka, koja je priznata da ima sva ona dejstva, koja ima i odgovarajuća domaća odluka. Ne moramo se uvijek

---

¹⁰ Đurović, R., Međunarodno privredno pravo, Savremena administracija, Beograd, 2004.god., str.298.

¹¹ Čolović, V., Međunarodno privatno pravo, Panevropski univerzitet „Apeiron“, Banja Luka, 2012.god., str.281.

¹² Već pomenuto djelo: Đurović, R., Međunarodno privredno pravo, Savremena administracija, Beograd, 2004.god., str.301.

složiti sa ovim tezama. Nije sporno da se strana sudska odluka treba tretirati kao domaća, ali neophodno je da se vodi briga o njenoj sadržini kao i o dejstvima, koje ta sadržina može da proizvede na domaćoj teritoriji. Kad se govori o upodobljavanju, misli se na izjednačavanje dejstava strane sudske odluke sa dejstvima domaće odluke. Neophodno je da nadležni sud pokrene postupak priznanja strane sudske odluke, tako da, tek, na osnovu domaće odluke o priznanju dođe do mogućnosti da ta odluka proizvede dejstva na domaćoj teritoriji.¹³

Važno je napomenuti da se strana sudska odluka ne može primjeniti na domaćoj teritoriji, sve dok ne bude podnešen prijedlog za njeno priznanje i dok se ne pokrene postupak priznanja. Poslije priznanja strana sudska odluka će proizvoditi ista dejstva kao domaća. Kada je riječ o upodobljavanju strane sudske odluke sa domaćom, može se govoriti o istim dejstvima, odnosno o izjednačavanju dejstava te dvije odluke. Međutim, strana sudska odluka ne može da ima dejstva, na domaćoj teritoriji, prije nego što bude donošena domaća odluka. Slijedi zaključak da kada se govori o dejstvima strane sudske odluke na domaćoj teritoriji, neophodno je govoriti i o statusu strane sudske odluke o čemu će u nastavku rada biti više riječi.

3.2. Status strane sudske odluke

Tek nakon priznanja strane sudske odluke i kada ona počne da proizvodi dejstvo na teritoriji naše države, tek onda možemo govoriti o položaju strane sudske odluke u državi priznanja. Riječ je o položaju ili statusu koji je neophodno precizno analizirati. Kada se posmatra status stranih sudskih odluka može se uočiti da bi jedna strana sudska odluka mogla proizvesti dejstvo u zemlji priznanja, neophodno je da ona ima određeni status, koji je moguće analizirati u odnosu na pretpostavke za priznanje predviđene u ZMPP¹⁴ i u odnosu na domaću odluku, ali ne na domaću odluku, kojom se odlučuje o priznanju te strane sudske odluke.

Bitno je napomenuti da se prije podnošenja prijedloga za priznanje strane sudske odluke i prije početka postupak za priznanje, ne može govoriti o statusu strane sudske odluke. Prvo je potrebno da se strana sudska odluka definiše kao takva, da bi se pokrenuo postupak priznanje.

---

¹³ Andrassy, J., Međunarodno pravo, Zagreb, 1990.god., str.376.

¹⁴ Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja (Sl.list SFRJ br. 43/82, 72/82, Sl.list SRJ br. 46/96)

Da bi se moglo govoriti o statusu strane sudske odluke u državi priznanja, neophodno je da ova odluka ispuni propisane pretpostavke iz Zakona o međunarodnom privatnom pravu, o kojima će u nastavku rada biti više riječi. U suštini to bi značilo da strana sudska odluka mora proći provjeru, a o čemu odlučuje domaći nadležni organ.

Iz svega navedenog slijedi zaključak da je prva faza ka sticanju određenog statusa ispunjenje uslova koji su definisani u važećim propisima države priznanja. Ukoliko su ispunjene pretpostavke, tek tada se može govoriti o položaju strane sudske odluke u odnosu na domaće odluke. Ukoliko dođe do priznanja, strana sudska odluka će se izjednačiti sa domaćom.¹⁵ Prema tome, strana sudska odluka koja bude priznata proizvešće sve iste pravne posljedice, kao i domaća odluka. Međutim, to u praksi nije baš tako, ako se ima u vidu da je ovdje riječ o deklarativnom izjednačenju stranih i domaćih sudskih odluka.

Prilikom definisanja statusa strane sudske odluke, potrebno je analizirati i odnos strane sudske odluke sa domaćom odlukom o priznanju. Neophodno je reći da u pogledu statusa strane sudske odluke da je on ograničen u odnosu na domaće odluke, bez obzira što su one izjednačene sa domaćim. Takođe, treba naglasiti da bez donošenja domaće odluke o priznanju i izvršenju, nije moguće govoriti o statusu strane sudske odluke. Strane sudske odluke imaju nepovoljniji položaj (status) u odnosu na domaće odluke.

3.3. Deklarativno ili konstitutivno dejstvo domaće odluke o priznanju

Analizirajući dejstva odluka o priznanju možemo uočiti da je odluka, pomoću koje se vrši priznanje strane sudske odluka, deklarativne prirode. Međutim, prema odredbama ZMPP isključena je mogućnost primjene te odluke, prije nego što tu odluku bude priznao domaći sud. Prema tome, može se reći da domaća odluka ima konstitutivno dejstvo. Postavlja se pitanje prirode strane odluke do priznanja suda? Takođe, javlja se pitanje da li je strana odluka na neki način suspendovana, s obzirom na to se ne može primjenjivati, dok je ne bude priznao domaći sud? Odgovor je jeste, s obzirom na činjenicu da Zakon traži da se sprovede postupak priznanja te odluke, da bi ta odluka mogla da proizvede dejstvo.

---

¹⁵ Andrasz, J., Bakotić, B., Vukas, B., Međunarodno pravo, Zagreb, 1998.god., str.194.

Neophodno je razlikovati priznanje od odobravanja. Ukoliko bi se primjenio postupak za odobravanje strane sudske odluke od strane domaćeg sudskog organa, to bi značilo, da se primjenjuje strana odluka sa svojom sadržinom i karakteristikama, bez ograničenja. U tom slučaju svi djelovi odluke bi se primjenjivali, odnosno izvršavali. Sa druge strane, postupak priznanja, znači da se strana odluka provjerava. Provjerava se da li strana odluka ispunjava pretpostavke, odnosno da li se protivi pretpostavkama za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka. Ukoliko se protivi makar i jednoj pretpostavci, strana odluka se neće primjenjivati na domaćoj teritoriji.

Ukoliko strana sudska odluka ispunjava sve uslove i ukoliko bude priznata, u tom slučaju donijeće se odluka o priznanju strane odluke. S obzirom na navedeno možemo zaključiti da domaća odluka, sa kojom se priznaje strana odluka ima konstitutivno dejstvo. Osnov za priznanje je strana odluka. Odluka će se primjenjivati po svojoj sadržini. Konstitutivno dejstvo domaće odluke može se shvatiti i kao davanje pravne snage stranoj odluci, koja se odnosi na predmet u pitanju, a koja će se izvršiti na našoj teritoriji.

Stranu sudska odluku nije moguće priznati ni u jednom drugom postupku, već u postupku, koji je po ZMPP¹⁶ i propisan za ovakve odluke. Neophodno je da strana sudska odluka ispuni sve opšte pretpostavke, koje su predviđene, da bi ta odluka dobila snagu i da bi se mogla izvršiti. Iz svega navedenog proizilazi zaključak da sve dok domaći sud ne bude utvrdio da li su ispunjeni formalni uslovi, strana sudska odluka se neće moći primjenjivati, odnosno nije moguće pokretanje postupka za njeno izvršenje. To znači da se na domaćoj teritoriji primjenjivati sadržina strane sudske odluke, koja je dobila pravnu snagu u postupku donošenja domaće odluke o priznanju.¹⁷

---

¹⁶ Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja (Sl.list SFRJ br. 43/82, 72/82, Sl.list SRJ br. 46/96)

¹⁷ Blagojević, B., Međunarodno privatno pravo, Beograd, 1950.god., str.188.

4. PRIZNANJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA (PRETPOSTAVKE ZA PRIZNANJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA)

4.1. Priznanje stranih odluka

Priznati i izvršiti stranu odluku, znači prihvatiti je kao pravosnažnu odluku i kao izvršni naslov, znači, izjednačiti je sa dejstvima sa domaćim odlukama. Najvažnija dejstva odluke mogu biti: pravosnažnost, izvršnost, konstitutivnost, i činjenično i intervencijsko dejstvo. Ima presuda koje se mogu samo priznati, a koje nemaju dejstvo izvršnošne presude, riječ je o odlukama o statusnim stvarima ili odlukama pomoću kojih se odbija tužbeni zahtjev. Međutim, potrebno je reći da su djelovi tih presuda podobni za izvršenje i to oni u kojima se odlučuje o troškovima postupka.¹⁸

U uslovima sve češće pojave privatnopravnih odnosa sa međunarodnim elementom, nastanak sporova iz takvih odnosa sasvim je logična propratna pojava. Kada je riječ o sporovima koji imaju međunarodni element, neophodno je reći da njih mogu rješavati sudovi svake od država sa kojima je odnos povezan. Koji će sud da bude nadležan zavisi od međunarodnih i unutrašnjih propisa koji regulišu ta pitanja. Poslije rješenja spora može se postaviti pitanje dejstava donesene sudske odluke i u drugim zainteresovanim državama. Može da se javi potreba za protezanjem dejstava donesene sudske odluke van teritorije države suda koji je odluku donio. To će npr. biti u državi gdje se nalazi imovina dužnika iz koje se treba namiriti vjerovnik, u državi gdje se vode registri građanskih stanja, u državi prebivališta podnosioca zahtjeva za priznanje i slično.

Da li je odluka koja je donesena u jednoj od država sa kojom je pravni odnos u vezi da proizvodi pravna dejstva i u drugoj državi pitanje je priznanja stranih sudskih odluka. Odgovor na ovo pitanje predstavlja stvar međunarodne i interne regulative zainteresovanih zemalja. Potpuno je jasno da bi automatski nepriznavanje efekata odluka koje su donesene u stranim državama bilo suprotno interesima međunarodne pravosudne saradnje država ali i značajna smetnja u ostvarivanju prava pojedinaca, izvor neizvjesnosti i nesigurnosti, povećanih troškova i drugih komplikacija za učesnike u sudskim postupcima. Stranke u spornom pravnom odnosu bi morale

---

¹⁸ Varadi, T., Bordaš, B., Knežević, G., Međunarodno privatno pravo, Peto izdanje, Forum, Novi Sad, 2001.god., str 524.

pokrenuti postupak u svim zainteresovanim državama, da se izlože povećanim troškovima, na taj način bi sigurno bile obeshrabljene da se upuštaju u privatnopravne odnose sa međunarodnim elementom u budućnosti zato što bi njihovi interesi bili potencijalno ugroženi u slučaju da razvede brak, traže alimentaciju, pretenduju na nasljeđe, ishode naknadu štete za kršenje ugovora ili iz vanugovorne odgovornosti i sl.

Iz navedenih razloga proizilazi stvarna potreba za priznanje efekata strane sudske odluke u svim državama sa kojima je sporni odnos u nekoj vezi. To nalažu razlozi međunarodne saradnje, pravne sigurnosti i ekonomičnosti, te poštovanja prava stečenih na zakonit način u drugim državama. S druge strane, strane sudske odluke su akti suvereniteta strane države, njenih sudskih organa, pa je njihovo automatsko dejstvo na području druge države, tj. drugog suvereniteta, apsolutno isključeno. Države se u pogledu priznanja stranih sudskih odluka često sporazumjevaju na međunarodnom planu. Tako se bilateralnim ili multilateralnim konvencijama predviđaju posebni sudovi, olakšice, pa čak se isključuje potreba posebne kontrole stranih sudskih odluka.

Republika Srpska obavezna je prema određenom broju bilateralnih konvencija o pravnoj pomoći, na priznanje i izvršenje stranih odluka, koje je ranije zaključila bivša SFRJ, a koje su preuzete u naš sadašnji pravni sistem. Ukoliko je prisutno odsustvo međunarodne regulative, važiće interna pravila država, najčešće se misli na pravila koja su sadržana u zakonima o međunarodnom privatnom pravu, procesnim zakonima iz građanskopravne oblasti ili posebnim zakonima koji se odnose na regulisanje pitanja priznanja sudskih odluka.¹⁹

Priznanje stranih sudskih odluka regulisano je Zakonom o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja²⁰ u određenim odnosima, ovaj Zakon je propisao da je priznavanje odluke stranog suda u statusnim stvarima ovlašten da traži svako ko za to ima pravni interes, to znači, da priznavanje odluke mogu tražiti i osobe koje nisu bile stranke u postupku, odnosno subjekti na koje se odluka neposredno ne odnosi. Svakoj stranci mora biti omogućeno učestvovanje u postupku u kome se odlučuje o njezinim pravima. Postupak priznavanja stranih sudskih odluka pokreće se prijedlogom ovlaštenog subjekta (stranka u postupku). Proučavajući priznanje stranih sudskih odluka može se doći do zapažanja da bi jedna strana odluka imala

---

¹⁹ Šaula, V., Osnovi međunarodnog privatnog prava Republike Srpske, Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Univerzitet u Banjoj Luci, Banja Luka, 2011. godine, str. 285-286.

²⁰ Zakon o MPP

dejstvo na domaćoj teritoriji, neophodno je da bude priznata od strane domaćih organa. Pojam priznanja strane sudske odluke odnosi se na sudsku provjeru činjenica, i na provjeru da li određena odluka ispunjava zakonom propisane uslove (pretpostavke), da bi se mogla primjeniti na domaćoj teritoriji. Zakon o MPP odredio je uslove za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka. Ako dođe do toga da se u toku postupka priznanja strane sudske odluke utvrdi da ona ispunjava uslove iz Zakona o MPP, odnosno da se ne protivi tim uslovima, u tom slučaju će se ta odluka izjednačiti sa domaćom odlukom. Izvršenje strane sudske odluke neće biti moguće bez domaće odluke.

Postojanje domaće odluke o priznanju strane sudske odluke daje snagu stranoj odluci. S obzirom na navedeno, proizilazi stav da je tek poslije sprovedenog postupka moguće priznanja i donošenja odluke o priznanju, na osnovu čega će se strana sudska odluka moći izvršiti na domaćoj teritoriji. S obzirom na činjenicu da se radi o građanskopravnim stvarima, neophodno je da domaći sud, koji pokreće postupak priznanja, ima u vidu ovu činjenicu. Cilj Međunarodnog privatnog prava je moguće postići samo ukoliko budu postojala ista pravila u svim zemljama. Međutim, svaka od zemalja ima svoj sistem pravila Međunarodnog privatnog prava i ti sistemi se međusobno razlikuju.²¹

Može se zaključiti da se postupak priznanja stranih odluka u Republici Srpskoj sprovodi u skladu sa Zakonom o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja (Sl.list SFRJ br. 43/82, 72/82, Sl.list SRJ br. 46/96),²² i u skladu sa Uredbama sa zakonskom snagom o priznavanju i primjeni saveznih zakona koji se u BiH primjenjuju kao republički propisi („Sl. list RBiH“ broj: 2/92, 13/94-189)²³ i u skladu sa Zakonom o sudovima RS („Sl. Gl. broj“: 37/12).²⁴

4.1.1. Sistemi priznanja stranih sudskih odluka

Neophodno je da imamo u vidu činjenicu da države daju mogućnost stranim sudskim odlukama da proizvedu pravno dejstvo na domaćoj teritoriji tek poslije provođenja određene procedure,

---

²¹ Matić, Ž., Međunarodno privatno pravo, Posebni dio, Zagreb 1982.god., str.167.

²² Zakon o MPP

²³ Uredbe sa zakonskom snagom o priznavanju i primjeni saveznih zakona koji se u BiH primjenjuju kao republički propisi („Sl. list RBiH“ broj: 2/92, 13/94-189)

²⁴ Zakonom o sudovima RS („Sl. Gl. broj“: 37/12).

njihove kontrole, koja se okončava donošenjem odluke o priznanju tj.davanjem dozvole izvršenja ili odbijanjem priznanja strane sudske odluke. Ukoliko domaći sud ne izvrši priznanje strane sudske odluke, neophodno je da povjerilac iz te strane odluke pokrene novi sudski postupak u državi priznanja i tek ukoliko u tom postupku ostvari isti rezultat kao u postupku pred stranim sudom, moći će doći do realizacije interesa na području domaće države. Prema načinu na koji se vodi postupak i uslovima koji se traže za priznanje strane sudske odluke, države se uslovno mogu podijeliti u nekoliko sistema:

1. Sistem ograničene kontrole strane sudske odluke;
  2. Sistem neograničene kontrole strane sudske odluke;
  3. Sistem revizije iz osnova (po meritumu);
  4. Sistem „prima facie evidence“ i
  5. Sistem međunarodnih konvencija.²⁵
1. Sistem ograničene kontrole strane sudske odluke odnosi se na formalan postupak (sudski) u kojem se sprovodi kontrola procedura koje su prethodile donošenju strane sudske odluke. Riječ je o sistemu koji ne podrazumjeva meritorno preispitivanje strane sudske odluke, nego samo ustanovljenje da u postupku donošenja strane sudske odluke u stranom postupku nije bilo značajnih proceduralnih propusta. Posebno se vodi računa o tome da li su poštovana osnovna načela sudskog postupka (načelo kontradiktornosti, pravo na učestvovanje u postupku, nezavisnost i nepristranost suda i slično. Ako se desi da sud države priznanja ne nađe proceduralne smetnje u postupku koji je prethodio donošenju strane sudske odluke, dozvoliće da ta odluka proizvede dejstvo u domaćoj državi, tj.da bude izjednačena sa domaćom sudskom odlukom.
  2. Sistem neograničene kontrole strane sudske odluke podrazumjeva da sud države priznanja, osim ispitivanja pravilnosti procedure koja je prethodila donošenju strane sudske odluke, ispituje i njen meritum. Sud države priznanja se upušta u ocijenu načina i pravilnosti ustanovljenja relevantnih činjenica, te primjenu materijalnog prava na utvrđeno činjenično stanje. Svaki propust u bilo kojem segmentu (procesnom ili

---

²⁵ Vuković, Đ., Priznanje i izvršenje sudskih i drugih odluka koje su s njima izjednačene, Banja Luka, 1986.godine, str.124-304.

materijalnom) rezultovaće nepriznanjem strane sudske odluke. Ovaj način kontrole strane sudske odluke svakako nije u skladu sa načelom suverenosti i formalnopravne jednakosti država, pa se on u moderno doba ne primjenjuje u čistom obliku. Neki elementi sistema neograničene kontrole mogu se, međutim, naći u modalitetima sistema ograničene kontrole koji prevladavaju u praksi nekih država (Belgije, Luksemburga, Grčke, Brazila, Bolivije, Čilea, i Ruande).

3. Sistem revizije iz osnova (po meritumu) podrazumjeva sve ono što je rečeno za sistem neograničene kontrole, uz dodatnu mogućnost suda države priznanja da stranu odluku preinači, promijeni sadržaj njenog dispozitiva i tako promijenjenu pusti u svoj pravni sistem da proizvodi pravna dejstva. Ovaj sistem je danas napušten u praksi država, a primjenjivan je u Francuskoj do 1964.godine, zatim, primjenjivan je u Belgiji i Turskoj.
4. Sistem „prima facie evidence“, je sistem koji je zastupljen u angloameričkom pravnom sistemu, takođe, je zastupljen u Indiji, Australiji, Kanadi, podrazumjeva da se povjerilac strane sudske odluke u državi priznanja obraća nadležnom organu na način da pokreće novi postupak u kojem se strana sudska odluka tretira kao krunski dokaz (dokaz na prvi pogled) o osnovanosti njegovog zahtjeva. Na bazi strane odluke donosi se domaća odluka, koja zatim proizvodi dejstvo.
5. Sistem međunarodnih konvencija (sistem nepriznavanja), prema kojem se strane sudske odluke u načelu ne priznaju, osim ukoliko sa državom porijekla odluke postoji međunarodna konvencija koja to predviđa. U takvim konvencijama predviđeni su uslovi koji se traže za priznanje. Prema tome, prvi uslov kada je riječ o priznanju stranih sudskih odluka tiče se postojanja međudržavnog sporazuma koji to predviđa, i tiče se ispunjenja traženih uslova za priznanje. Ukoliko nema konvencije sa državom odluke, nema ni priznanja. Ukoliko zainteresovane države obavezuje konvencija, a nisu ispunjeni traženi uslovi, nema priznanja. Tek poslije kumulacije oba uslova, misli se na postojanje odgovarajućeg međunarodnog ugovora i ispunjenje uslova za priznanje koje taj ugovor predviđa, omogućeno je priznanje strane odluke u domaćoj državi. Ovaj sistem se može naći u Holandiji, Ruskoj Federaciji i u skandinavskim zemljama.

U modernim uslovima međunarodne saradnje, najčešće se vrši kombinacija ovih elemenata. Pravni poredak Republike Srpske primjenjuje sistem ograničene kontrole, ali se kroz kontrolu

ispunjenja nekih od propisanih pretpostavki nužno ulazi u meritum strane sudske odluke, bez mogućnosti njenog mijenjanja.

4.2. Primjena pretpostavki iz Zakona o MPP na priznanje stranih sudskih odluka

U postupku kontrole strane sudske odluke, naši sudovi vrše ocijenu ispunjenosti pretpostavki (uslova) koji su propisani međunarodnim konvencijama ili sa domaćim pravnim propisima. Ukoliko međunarodnim konvencijama nije drugačije predviđeno strana sudska odluka mora da ispuni određene uslove od kojih zavisi priznanje strane sudske odluke. Ti uslovi tj. pretpostavke propisani su Zakonom o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja (ZMPP).²⁶

Ako se uzme u obzir potreba za što bržim priznanjem i izvršenjem stranih sudskih odluka na teritoriji države priznanja, može se postaviti pitanje primjene svih pretpostavki koje su predviđene u Zakonu o rješavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja, na sve strane sudske odluke u svim građanskopravnim stvarima, odnosno, postavlja se pitanje mogućnosti lakšeg ili automatskog priznanja i izvršenja tih odluka na domaćoj teritoriji, uz ispunjenje pojedinih uslova koji se tiču zaštite pravnog sistema zemlje priznanja, već donesenih odluka u istoj stvari i sl.

Aktima Evropske unije drugačije su regulisani uslovi za priznanje stranih odluka. Ovi akti imaju svoj osnov u nastojanju da se automatski priznaju strane odluke zemalja članica Evropske unije, (bitno je napomenuti da su regulisane posebne forme za priznanje i izvršenje pojedinih odluka). U opšte pretpostavke za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka ubrajaju se: postojanje međunarodne nadležnosti onog suda koji je donosio presudu, postojanje pravosnažnosti odnosno izvršnosti presude, neophodno je poštovanje prava odbrane, odsustvo ranije započetog postupka pred domaćim organom u istoj stvari, takođe, neophodno je da postoji uzajamnost, kao i postojanje pretpostavljenog reciprociteta, pitanje djeljivosti reciprociteta, postojanje izuzetaka od uslova reciprociteta, i neophodno je da se poštuje javni interes.

Na osnovu proučavane literature može se zaključiti da postoje i posebne pretpostavke za koje neophodno da budu ispunjene, a koje se tiču statusnih odnosa. Tu je riječ o posebnim pravilima

---

²⁶ Zakon o MPP

o priznanju odluka koje se tiču statusa, o posebnim uslovima u pogledu statusnih odluka koje se tiču ličnog stanja domaćeg državljana, o posebnim uslovima u pogledu odluka koje se tiču statusa državljana države porijekla odluke, i neophodno je da budu ispunjeni posebni uslovi u pogledu odluka koje se odnose na državljane trećih država

U pogledu postojanja pretpostavki koje su potrebne da bi strana sudska odluka imala mogućnost da proizvede dejstvo na domaćoj teritoriji, neophodno je da naglasiti da je potrebno da bude priznata od strane domaćih sudskih organa. Priznanje strane sudske odluke podrazumjeva sudsku provjeru činjenica, odnosno da li ta odluka ispunjava Zakonom propisane uslove (pretpostavke) da bi se mogla primjenjivati na domaćoj teritoriji. Kao što je već navedeno u ZMPP određeni su uslovi za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka. Ukoliko u postupku priznanja strane sudske odluke bude utvrđeno da ona ispunjava uslove, odnosno da se ne protivi tim uslovima, u tom slučaju će se ta odluka izjednačiti sa domaćom.

Prilikom priznanja i izvršenja stranih stečajnih odluka primjeniće se iste pretpostavke kao i za priznanje i izvršenje ostalih stranih sudskih odluka. Prije izvršenja neophodno je da strana sudska odluka ispuni pretpostavke, koje predviđa ZMPP. ZMPP reguliše priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka u svojim članovima od 87. do 96.²⁷

Kada je riječ o pretpostavkama za priznanje i izvršenje stranih odluka možemo ih podjeliti na: opšte i posebne. Opšte pretpostavke se tiču stranih sudskih odluka, a posebne pretpostavke se primjenjuju na one odluke koje su donijete vezano za statusne stvari. Opšte pretpostavke se dijele na: pozitivne i negativne.²⁸ Neophodno je da opšte pozitivne pretpostavke budu ispunjene da bi strana odluka mogla biti priznata. Sa druge strane, ne smiju biti ispunjene opšte negativne pretpostavke, zato što bi postojanje neke od tih pretpostavki dovelo do odbijanja zahtjeva za priznanjem strane odluke. U opšte pozitivne pretpostavke ubrajaju se: uzajamnost između domaće i strane zemlje, i pravosnažnost i izvršnost strane odluke.²⁹

Pretpostavke za priznanje stranih sudskih odluka su:

1. Pravosnažnost;
2. Odsustvo procesnih nepravilnosti;

---

²⁷ Članovi 87-95. ZMPP

²⁸ Grbin, I., Priznanje i izvršenje odluka stranih sudova, Zagreb, 1980.god., str.331.

²⁹ Rape, L., Internationales Privatrecht, Berlin-Frankfurt, 1955., str.3-5.

3. Međunarodna nadležnost;
4. Ne bis in idem;
5. Javni poredak;
6. Uzajamnost (reciprocitet);
7. Posebne pretpostavke kod statusnih odluka.

4.2.1. Pravosnažnost

Podnosilac zahtjeva za priznanje treba da podnese stranu sudsku odluku, original ili ovjeren prevod na službenom jeziku suda, zatim, i potvrdu nadležnog organa strane države o pravosnažnosti strane sudske odluke. Odluka se smatra pravosnažnom kada se protiv nje ne mogu ulagati redovni pravni lijekovi (ukoliko je protekao rok za njihovo ulaganje, a ovlašteno lice to nije učinilo ili je donesena odluka u postupku po redovnom pravnom lijeku pred drugostepenim organom). Pravosnažnost i izvršnost strane sudske odluke procjenjuju se po stranom pravu, tj. pravu zemlje u kojoj je odluka i donijeta.³⁰

Cilj ove pretpostavke je omogućavanje stranim sudovima da odluku preispitaju u meritumu, dakle, da se u dvije instance raspravi sporno pitanje u državi porijekla odluke. Nekada neće biti moguće da se izvrši dostavljanje potvrde o pravosnažnosti, u kojem slučaju se odluka neće moći priznati zbog neispunjenja jednog od propisanih uslova, ali će zainteresovana stranka tu odluku moći koristiti kao dokaz u novom postupku pred domaćim sudom. Ukoliko poslije okončanja postupka priznanja dođe do ukidanja klauzule o pravosnažnosti, postupiće se kao da je domaća odluka ukinuta (preinačena) u postupku po vanrednim pravnim lijekovima.

4.2.2. Odsustvo procesnih nepravilnosti

Strana sudska odluka neće biti priznata ukoliko povodom prigovora tuženog (lica protiv koga je ta odluka donesena) bude utvrđeno da to lice nije moglo učestvovati u postupku donošenja strane

---

³⁰ Član 14. Zakona o MPP

sudske odluke zbog proceduralnih nepravilnosti. Posebno će se smatrati da lice protiv koga je donijeta strana odluka nije moglo da učestvuje u postupku ako mu poziv (tužba, ili neki drugi akt kojim započinje postupak) nije bio lično dostavljen, odnosno ako nije pokušano lično dostavljanje, osim ukoliko se na bilo koji drugi način lice upustilo u raspravljanje u prvostepenom postupku.

Teret dokazivanja da je tuženi učestvovao u postupku pred stranim sudom je na podnosiocu zahtjeva za priznanje strane odluke. Načelo kontradiktornosti koje se štiti ovom pretpostavkom podrazumijeva neke osnovne garancije za njegovo ostvarenje. Prije svega, potrebno je pomenuti uredno dostavljanje koje podrazumijeva lično dostavljanje pozvanom licu, kao i razumno vrijeme za pripremu kvalitetnog učešća u postupku, adekvatno zastupanje poslovno (parnično) nesposobne ili djelimično sposobne stranke i dr.

S obzirom da je iz same odluke jako teško da se utvrdi da li postoje određene nepravilnosti, uspostavlja se oboriva pretpostavka da je strani sudski postupak vođen uz poštovanje osnovnih proceduralnih garancija, s obzirom na to, neophodno je da zainteresovano lice koje se protivi priznanju istakne prigovor da mu nije bilo omogućeno da učestvuje u postupku pred stranim sudom, tj. da je u tom postupku bilo proceduralnih nedostataka koji su onemogućili njegovo učestvovanje. To se najčešće dešava u slučaju kada je strani sud donio kontumacionu odluku u odsustvu tuženog.

Kada se vrši procijenjivanje ispunjenosti ovog zahtjeva sud će uzeti u obzir različite okolnosti, kao npr. nedostatak dokaza o uredno izvršenom dostavljanju, neadekvatno vrijeme za pripremu, objektivne poteškoće u obezbjeđenju prisustva ročištu (nemogućnost dobijanja vize za putovanje u državu odluke, neposjedovanje važeće putne isprave i dr.). Nakon što prigovor bude istaknut sud države priznanja utvrđuje sve relevantne činjenice i izvodi potrebne dokaze u cilju uvjeravanja pregovarača, odnosno, u cilju utvrđivanja da nije došlo do povrede same suštine prava na odbranu. Neophodno je naglasiti da se pojašnjenja i informacije mogu tražiti i od samog suda države odluke, ukoliko se iz priloženih dokumenata ne mogu sa sigurnošću utvrditi relevantne odlučujuće činjenice.

4.2.3. Međunarodna nadležnost

Kada je riječ o priznanju strane sudske odluke bitno je napomenuti da će se strana sudska odluka priznati ukoliko ju je donio međunarodno nadležan sud. Bitno je napomenuti da se ne utvrđuje da li je strani organ zadovoljio procesne norme o međunarodnoj, mjesnoj ili stvarnoj nadležnosti svog prava, tj. prava te strane države. Smatraće se da je udovoljio ovoj procesnoj pretpostavci ukoliko se radi o sporu za koji nije predviđena isključiva međunarodna nadležnost domaćeg pravosuđa, tj. pravosuđa države u kojoj se priznanje traži.

Na ovaj način se olakšava pristup utvrđivanja poštovanja ove pretpostavke i štite se neophodni interesi domaće države u pogledu ustanovljavanja međunarodne nadležnosti za određene vrste sporova za koje postoji poseban interes. Ovdje se po službenoj dužnosti indirektno provjerava ispunjenje domaćih normi o isključivoj nadležnosti domaćih sudova. Relevantan vremenski momenat za utvrđivanje postojanja ove pretpostavke je vrijeme pokretanja spora pred stranim sudom. Zakonodavac je taksativno naveo slučajeve u kojima je predviđena isključiva nadležnost domaćeg pravosuđa, pa će svaki spor koji je vođen pred stranim pravosuđem, a za koji nije predviđena takva nadležnost, biti spor u kojem je zadovoljena pretpostavka nadležnosti. Prema našem pravu neće se priznati strana sudska odluka ukoliko je strani sud ustanovio svoju nadležnost i odlučivao o sljedećim sporovima:

1. U sporu o pravu raspolaganja nekretninama, u sporu o pravu svojine i o drugim stvarnim pravima na nekretninama, u sporu do kojeg dođe zbog smetanja posjeda na nekretninama, te sporovima nastalim iz zakupnih ili najamnih odnosa u pogledu nekretnine, ili iz ugovora o korištenju stana ili poslovnih prostorija, ukoliko se nekretnina nalazi na teritoriji Republike Srpske.
2. U bračnim sporovima, ukoliko je tuženi bračni drug državljanin Republike Srpske i ima prebivalište na teritoriji Republike Srpske.
3. U sporovima za utvrđivanje i osporavanje očinstva ili materinstva, ukoliko je tužba podnesena protiv djeteta koje je državljanin Republike Srpske i ima prebivalište, odnosno boravište u Republici Srpskoj.

4. U sporu koji se odnosi na čuvanje, podizanje i vaspitanje djece koja su pod roditeljskim staranjem, ukoliko su tuženi i dijete državljani Republike Srpske i ukoliko oboje imaju prebivalište u Republici Srpskoj.
5. Za davanje dozvole za stupanje u brak, ukoliko je maloljetnik koji traži dozvolu za stupanje u brak državljanin Republike Srpske, odnosno oba lica koja žele da stupe u brak su državljani Republike Srpske, a brak se zaključuje u inostranstvu.
6. Za raspravljanje nepokretne zaostavštine državljanina Republike Srpske, ukoliko se ta zaostavština nalazi u Republici Srpskoj.
7. U sporovima koji se odnose na raspravljanje nepokretne zaostavštine lica bez državljanstva (lica čije se državljanstvo ne može utvrditi ili lica koje ima status izbjeglice), ukoliko se nekretnina nalazi na teritoriji Republike Srpske.
8. Za raspravljanje nepokretne zaostavštine lica bez državljanstva (lica čije se državljanstvo ne može utvrditi ili lica koje ima status izbjeglice), ako se nekretnina nalazi na teritoriji Republike Srpske.
9. U stvarima starateljstva državljanina Republike Srpske, bez obzira na to gdje ima prebivalište.
10. Za proglašenje nestalog državljanina Republike Srpske umrlim, bez obzira na to gdje je imao prebivalište.³¹

Iz proučavane literature se može zaključiti da je neophodno činjenicu (ne) protivljenja dvosmisleno utvrditi i unijeti u obrazloženje odluke o priznanju. To dodatno ublažavanje ispunjenja pretpostavke nadležnosti pruža mogućnost učesnicima u bračnom sporu da njihov bračni status ne bude drugačije tretiran u državama njihovog porijekla.³²

Ukoliko je riječ o sporu koji je riješen stranom sudskom odlukom, a ne ulazi u neki od slučajeva kojim je propisana isključiva nadležnost domaćih sudova, smatraće se da je udovoljeno pretpostavci nadležnosti, čak i ako nije očigledno ili dokazano da je sud povrijedio svoja unutrašnja pravila o vlastitoj međunarodnoj nadležnosti.

---

³¹ U ranijim propisima, kao što je bio Uvodni zakon o parničnom postupku SFRJ, „Službeni list SFRJ“ broj 4/1957, propisvalo se ispunjenje ove pretpostavke zantno strožije, tako da je njoj udovoljeno ukoliko je strani sud zasnovao nadležnost na način na koji se može zasnovati nadležnost našeg pravosuđa u pogledu tih stvari.

³² Član 94.ZMPP

4.2.4. Ne bis in idem

S ciljem zaštite načela pravne sigurnosti i načela prema kojem se ne može u istoj stvari među istim strankama odlučivati („*ne bis in idem*“), ustanovljena je posebna pretpostavka prema kojoj se strana sudska odluka neće priznati ako je u istoj stvari ili između istih stranaka sud u Bosni i Hercegovini donio pravosnažnu odluku ili ukoliko je u Bosni i Hercegovini priznata neka druga strana odluka koja je donesena u istoj stvari između istih stranaka. Ukoliko u toku priznanja strane sudske odluke zainteresovana stranka istakne prigovor litispendencije tj. da je pred sudom u Bosni i Hercegovini ili Republici Srpskoj u toku ranije pokrenuta parnica u istoj pravnoj stvari i među istim strankama, sud priznanja će zastati sa priznanjem do pravosnažnosti okončanja te parnice.

Ukoliko dođe do okončanja parnice bez meritornog rješenja spora (nenadležnost, neblagovremenost, neki drugi procesni nedostatak), u tom slučaju postupak priznanja će se na zahtjev zainteresovane strane nastaviti. Ako domaći sud meritorno riješi spor, strana sudska odluka neće se priznati zbog postojanja presuđene stvari domaćom sudskom odlukom, tj. u tom slučaju će prekinuti postupak da se završi rješenjem o odbijanju prijedloga za priznanje zbog neispunjenja pretpostavke iz člana 90.stav1. ZMPP.³³

4.2.5. Javni poredak

Strana sudska odluka neće biti priznata ukoliko je u suprotnosti sa javnim poretkom. U toku utvrđivanja da li postoji (ne) saglasnost sa javnim poretkom domaće države, sud mora da se upusti u razmatranje merituma presuđene stvari. To sud radi po službenoj dužnosti tj. na vlastitu inicijativu, međutim, u većini slučajeva na tu nesaglasnost ukazuje stranka koja se protivi priznanju strane sudske odluke. Nesaglasnost sa domaćim javnim poretkom se mora ticati osnovnih načela, vrijednosti i principa na kojima se zasniva poredak domaće države, bilo da su oni eksplicitno ugrađeni u ustave ili se zaključak o njihovom postojanju izvodi s obzirom na shvatanje postupajućeg organa o opštim vrijednostima koje javni poredak kao institut međunarodnog privatnog prava podrazumjeva. Javni poredak kao uslov za priznanje se ne

---

³³ Član 90. st 1 ZMPP

ispituje ukoliko je riječ o priznanju strane odluke koja se odnosi na status državljanina države odluke.

4.2.6. Uzajamnost (reciprocitet)

Strana sudska odluka neće biti priznata ukoliko ne postoji uzajamnost. Nepostojanje uzajamnosti neće biti smetnja ako je riječ o:

1. Stranoj odluci koja je donesena u bračnom sporu;
2. Stranoj odluci donesenoj u paternitetskom (maternitetskom) sporu;
3. Ukoliko priznanje strane odluke traži domaći državljanin i
4. Ukoliko se radi o priznanju statusne odluke koja se tiče stranog državljanina koji ima državljanstvo države porijekla odluke.³⁴

Riječ je o izuzecima koji se odnose na olakšanje položaja trećih lica koja bi mogla biti zainteresovana ili se i o njihovim pravima odlučivalo odlukom stranog suda, kao i olakšanju položaja domaćeg državljanina koji bi obaveznim insistiranjem na ovom uslovu trpio štetne posljedice nepostojanja uzajamnosti sa državom porijekla odluke. Ukoliko se bude utvrdilo da ne postoji uzajamnost, a ne bude se radilo o pomenutim izuzecima, strana sudska odluka neće biti priznata i pored toga što su svi drugi propisani uslovi za priznanje ispunjeni.

4.2.7. Posebne pretpostavke kod statusnih odluka

Ukoliko je u toku odlučivanja o ličnom statusu državljanina Republike Srpske u stranom postupku trebalo prema ZMPP, primijeniti pravo Republike Srpske, strana sudska odluka će da bude priznata i kada je primijenjeno strano pravo ako ta odluka bitno ne odstupa od prava Republike Srpske koje se primjenjuje na takav odnos. U toku utvrđivanja da li su ispunjene posebne pretpostavke, domaći sud (sud države priznanja) mora da se upusti u ispitivanje merituma presuđene stvari jer mora da utvrdi da li se u stranom postupku odlučivalo o statusu

---

³⁴ Degen, Đ., Međunarodno pravo, Pravni fakultet univerziteta u Rijeci, Rijeka, 2004.god., str.263.

domaćeg državljanina, te koje pravo je kao mjerodavno primijenio strani sud, a koje je trebalo primijeniti prema pravilima ZMPP. Ukoliko je uzeto u obzir neko drugo pravo, strano pravo ali rezultat te primjene bitno ne odstupa od rezultata koji bi se dobio primjenom prava Republike Srpske, takođe se smatra da je ova pretpostavka ispunjena i strana odluka će biti priznata ako ispunjava i sve druge tražene uslove, prema načelu ekvivalencije.

Ukoliko je primijenjeno neko strano pravo, a rezultat te primjene bitno odstupa od rješenja koje bi se dobilo primjenom našeg prava, odluka stranog suda drugog organa neće se priznati. Ukoliko je riječ o odlučivanju o ličnom statusu stranog državljanina, i to državljanina države odluke, neće se tražiti ispunjenje pretpostavke uzajamnosti, javnog poretka i nepostojanja isključive nadležnosti domaćih organa, osim ako naš sud smatra da se ta odluka istovremeno tiče i domaćeg državljanina, u kojem slučaju će se tražiti sve potrebne pretpostavke. Ukoliko je stranom odlukom odlučeno o ličnom statusu stranaca koji nisu državljani države porijekla odluke, u tom slučaju će odluka biti priznata samo ukoliko budu ispunjeni uslovi za priznanje koji su predviđeni pravom države o čijim državljanima je riječ.

Za procijenu tih uslova, domaći organ se mora upoznati sa sadržajem odgovarajućih normi pomoću kojih se reguliše priznanje stranih sudskih odluka država čiji su državljani lica o čijem ličnom statusu je odlučeno stranom odlukom. Pri tome će se kvalifikacija ispunjenja potrebnih uslova vršiti prema pravu države o čijim normama se bude radilo (*lex causae*). Iako je gotovo nemoguće zamisliti situacije koje bi se pojavile pred našim sudovima, a ticale se ove pretpostavke, treba reći da je nametanjem zahtjeva za primjenom pretpostavki za priznanje iz stranih zakonodavstava dodatno otežan položaj domaćeg suda, te da bi to u eventualnoj budućoj regulativi ove materije trebalo izbjeći.

4.3. Postupak priznanja

Postupak priznanja strane sudske odluke u Republici Srpskoj je vrsta vanparničnog postupka koji provodi sudija pojedinac. Postupak se pokreće prijedlogom (zahtjevom) u kojem se navode podaci o odluci, te razlozima zbog kojih se priznanje traži. Riječ je o prijedlogu koji mora da ima potrebne elemente koji se traže za svaki drugi sudski podnesak kojim se započinje sudska procedura, kao i treba da bude potkrepljen potrebnom dokumentacijom.

Pravo na podnošenje prijedloga za priznanje strane sudske odluke imaju stranke postupka koji je prethodio odluci ali i svako ko ima pravni interes za priznanje (najčešće npr. pravni sljedbenici stranke iz stranog postupka). Uz prijedlog za priznanje, predlagač je dužan da dostavi ovjereni prepis odluke stranog suda i potvrdu o pravosnažnosti (kao i ovjerene prevode tih dokumenata).

Uz prijedlog za priznanje, predlagač je dužan da dostavi ovjeren prepis odluke stranog suda i potvrdu o pravosnažnosti kao i ovjerene prevode tih dokumenata. Predlagaču se može suprostaviti protivnik predlagača. Riječ je o stranci koja može da ima interes da se usprotivi priznanju ali i saglasan interes za priznanje strane odluke, identičan interesu predlagača priznanja. U svakom slučaju je neophodno obavijestiti i drugu stranku u postupku koji je vođen u stranoj državi, potencijalnog protivnika predlagača o pokretanju postupka priznanja strane sudske odluke i dati joj primjerenu mogućnost da se izjasni, tj. uključi u postupku priznanja ako to želi.

Prema načelu kontradiktornosti kao jednom od osnovnih načela svakog sudskog postupka, pravo da se bude obavješten o postupku kojim se odlučuje o nekom njegovom pravu ili interesu ima svako lice, kao jedno od njegovih osnovnih ljudskih prava. Za odlučivanje o priznanju strane sudske odluke mjesno je nadležan svaki stvarno nadležan sud kojem se zainteresovano lice obrati. Zakonodavac koristi formulaciju mjesno je nadležan sud na čijem području treba provesti postupak priznanja.³⁵

Stvarno nadležan za priznanje stranih odluka u delibacionom postupku u Republici Srpskoj su okružni sudovi. Nadležan sud će se ograničiti na to da ispita da li su ispunjeni uslovi za priznanje o kojima je detaljno bilo riječi u radu. Prilikom utvrđivanja postojanja potrebnih pretpostavki nadležan sud će koristiti saznanja do kojih će doći na osnovu podnesaka, izjava stranaka ali i objašnjenja nadležnih organa domaće države, kao i organa države porijekla odluke. Ovo posljednje pogotovo važi ukoliko su među strankama sporni određeni navodi, a na drugi način se nije moglo doći do relevantnih podataka. Postupak se okončava donošenjem rješenja o priznanju (odbijanju prijedloga za priznanje), koje se dostavlja strankama. Na ovo rješenje se može izjaviti žalba neposredno višem sudu (Vrhovnom sudu RS) u roku od 15 dana od dostavljanja rješenja. Revizija nije dozvoljena.

Priznanje obuhvata samo dispozitiv odluke, tj. onaj dio kojim se meritorno odlučuje o osnovanosti svih zahtjeva koji su istaknuti u toku postupka pred stranim sudom. Ostali dijelovi

---

³⁵ Član 101. stav 1. ZMPP

strane odluke mogu da pomognu prilikom utvrđivanja postojanja potrebnih pretpostavki za priznanje. Prethodno prikazan postupak priznanja se naziva delibacioni postupak.

Glavni predmet ovog postupka je priznanje strane sudske odluke. Odluka donesena u ovom postupku djeluje prema svima (*erga omnes*), u budućnosti i obavezujuća je za sve organe koji bi se mogli suočiti sa efektima priznate strane odluke. O priznanju strane sudske odluke se može raspravljati i u nekom drugom postupku kao o prethodnom pitanju (*incidentno*). To će najčešće biti u postupku izvršenja. Sud nadležan za izvršenje će pored već pomenutih uslova za priznanje, morati utvrditi da li je odluka o kojoj se radi izvršna, tj. da li je protekao rok za dobrovoljno izvršenje pravosnažne odluke, a do izvršenja nije došlo.³⁶

Odluka suda koji o priznanju odlučuje kao o prethodnom pitanju djeluje samo za taj konkretan postupak i među tim strankama (*inter partes*), unosi se u obrazloženje odluke o glavnoj stvari, a ne u njen dispozitiv. Ako se u toku postupka priznanja strane odluke odlučivalo *incidentno* u izvršnom postupku, protivnik priznanja ne može pobijati odluku o priznanju žalbom, nego samo prigovorom na rješenje o izvršenju (navodeći tu razloge zbog kojih treba odbiti priznanje odluke stranog suda). S obzirom da ova odluka o priznanju nije obuhvaćena pravosnažnošću o njoj se kao o glavnom pitanju može ponovo odlučivati u delibacionom postupku ili kao o prethodnom pitanju u nekom drugom postupku. Kada je riječ o postupku priznanja stranih sudskih odluka, bitno je napomenuti da strana sudska odluka neće biti priznata ukoliko postoji neka od negativnih pretpostavki. Prema ZMPP u negativne pretpostavke ubrajaju se:

1. nepravilnosti u postupku pred stranim sudom;³⁷
2. isključiva nadležnost domaćeg suda;³⁸
3. pravosnažna presuda domaćeg suda ili drugog organa;³⁹
4. priznata strana sudska presuda u istoj stvari i između istih stranaka;⁴⁰

---

³⁶ Član 96. stav 3. ZMPP

³⁷ Član 92. Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja (Sl.list SFRJ br. 43/82, 72/82, Sl.list SRJ br. 46/96)

³⁸ Član 87. Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja (Sl.list SFRJ br. 43/82, 72/82, Sl.list SRJ br. 46/96)

³⁹ Član 88. Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja (Sl.list SFRJ br. 43/82, 72/82, Sl.list SRJ br. 46/96)

⁴⁰ Član 90. Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja (Sl.list SFRJ br. 43/82, 72/82, Sl.list SRJ br. 46/96)

5. ranije pokrenut postupak u istoj stvari u domaćoj zemlji;⁴¹
6. povreda domaćeg javnog poretka.⁴²

---

⁴¹ Član 90. Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja (Sl.list SFRJ br. 43/82, 72/82, Sl.list SRJ br. 46/96)

⁴² Član 90. Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja (Sl.list SFRJ br. 43/82, 72/82, Sl.list SRJ br. 46/96)

5. IZVRŠENJE STRANE SUDSKE ODLUKE NA DOMAĆOJ TERITORIJI

5.1. Izvršenje strane sudske odluke

Ukoliko analiziramo cilj priznanja strane sudske odluke koji se odnosi na njeno izvršenje na domaćoj teritoriji, može se postaviti pitanje šta obuhvata to izvršenje. S obzirom da u ZMPP⁴³, nije moguće pronaći odgovor na ovo pitanje, može se reći da izvršenje znači svako postupanje subjekata poslije priznanja strane sudske odluke.

Smatra se da odluka koja je priznanjem ispunila uslove, koje predviđa domaće pravo i donošenjem domaće odluke o priznanju te odluke, dobija pravnu snagu. Na osnovu navedenog odluka stiče pravo da se po njenoj sadržini može postupati na domaćoj teritoriji. Riječ je o postupanju koje ujedno predstavlja i izvršenje te odluke. Međutim, može se razlikovati proglašenje strane sudske odluke za izvršnu od izvršenja iste.

U toku postupka za priznanje i izvršenje stranih odluka, jedna strana sudska odluka se priznaje i proglašava za izvršnu. Sa druge strane, postoji postupak koji se tiče izvršenja jedne strane sudske odluke na domaćoj teritoriji, a taj postupak je neophodno razlikovati od postupka za priznanje i izvršenje. U toku postupka za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka se provjerava u pogledu da li ta strana sudska odluka ispunjava sve pretpostavke, koje su predviđene u Zakonu o MPP.⁴⁴

U toku tog postupka stranoj sudskoj odluci se daje poseban status na domaćoj teritoriji. U pogledu samog izvršenja (možemo reći i prinudnog izvršenja), izvršenje strane sudske odluke izvršava se po *lex fori*, tj. u skladu sa pravom mjesta domaće države, gdje se pitanje izvršenja i postavlja. Do izvršenja strane sudske odluke može doći i po drugačijim pravilima, samo ukoliko dvije države zaključie međunarodni ugovor u ovoj oblasti.⁴⁵

Neke strane sudske odluke mogu biti djelimično priznate, odnosno, kod njih se može donijeti odluka koja se tiče priznanja samo nekih njenih djelova. U tom slučaju se može postaviti pitanje,

---

⁴³ Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja (Sl.list SFRJ br. 43/82, 72/82, Sl.list SRJ br. 46/96)

⁴⁴ Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja (Sl.list SFRJ br. 43/82, 72/82, Sl.list SRJ br. 46/96)

⁴⁵ Varadi, T., Međunarodno privatno pravo, Novi Sad, 1990.god., str.360.

da li se mogu djelovi strane sudske odluke, koji su priznati i koji su proglašeni izvršnim, prinudno izvršiti na teritoriji zemlje priznanja. U tom slučaju je riječ o djelimičnom ili parcijalnom priznanju i izvršenju strane sudske odluke, kako bi subjekti, koji imaju interesa, mogli da obave neke poslove koji su potrebni za potpuno izvršenje odluke, s obzirom na to da je moguće za očekivati da će doći do priznanja cijele odluke, a ne samo nekih njenih djelova.⁴⁶

U nekim slučajevima, pri priznanju određenih stranih sudskih odluka, može se dozvoliti stranim subjektima da postupaju na domaćoj teritoriji i prije nego što bude završen postupak priznanja. To je moguće samo u izuzetnim slučajevima, u zavisnosti od predmeta na koji se strana odluka odnosi, kao i na osnovu odobrenja suda. Takođe, postoje mišljenja o tome da se može priznati samo onaj dio odluke, koji ispunjava pretpostavke, dok će se drugi dio odbiti u postupku priznanja.⁴⁷

Strana sudska odluka izjednačava se sa domaćom ukoliko je prizna sud u Bosni i Hercegovini. U tom kontekstu, što se postupka izvršenja tiče, nema nikakvih razlika zato što se radi o stranoj sudskoj odluci koja je priznata i traži se njeno izvršenje. Domaći izvršni sud postupa po svojim propisima, tj. konkretno prema Zakonu o izvršnom postupku Republike Srpske. Zakon o izvršnom postupku Republike Srpske predviđa da će se izvršenje odluke stranog suda odrediti i sprovesti ukoliko odluka ispunjava zakonom propisane uslove za priznanje.⁴⁸

ZMPP propisano je da podnosilac zahtjeva za izvršenje strane sudske odluke treba da podnese i potvrdu o njenoj izvršnosti, po pravu države u kojoj je donesena. Kada je priznanje strane odluke sporedni zahtjev u izvršnom postupku, pokrenut direktno na osnovu strane sudske odluke, podnosilac zahtjeva za izvršenje treba da dostavi i dokaz o izvršnosti strane sudske odluke. Nadležni izvršni sud će o priznanju, tj. ispunjenosti potrebnih pretpostavki, odlučiti kao o prethodnom pitanju i na tome zasnovati svoju odluku o dozvoljavanju izvršenja. Ovu odluku moguće je pobijati prigovorom. Ukoliko prigovora nema, ili bude odbijen (odbačen), pristupiće se prinudnom izvršenju strane sudske odluke na isti način kao i da je domaća.⁴⁹

---

⁴⁶ Varadi T., Bordaš B., Knežević G., Međunarodno privatno pravo, Novi Sad 2001., str. 528.

⁴⁷ Ročkomanić, M., Međunarodno privatno pravo, Niš, 2006.god., str.129.

⁴⁸ Član 19. Zakon o izvršnom postupku Republike Srpske, "Službeni glasnik RS", 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13)

⁴⁹ Pomenuto djelo: Šaula, V., Osnovi međunarodnog privatnog prava Republike Srpske, Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Univerzitet u Banjoj Luci, Banja Luka, 2011.godine, str. 301.

Izvršenje strane sudske odluke na domaćoj teritoriji možemo posmatrati kao cilj priznanja strane sudske odluke. Na osnovu svega navedenog možemo zaključiti da se pojam izvršenja može objasniti kao svako postupanje subjekata poslije priznanja strane sudske odluke. Smatra se da je odluka samim priznanjem ispunila uslove, koje predviđa naše pravo i donošenjem domaće odluke o priznanju dobila pravnu snagu. S obzirom na navedeno može se reći da je odluka stekla pravo da se u skladu sa njenom sadržinom može postupati na domaćoj teritoriji. Riječ je o postupanju koje obuhvata i izvršenje te odluke.

U toku održavanja postupka priznanja i izvršenja stranih odluka, jedna strana sudska odluka se priznaje i proglašava za izvršnu. Na drugoj strani, postoji postupak izvršenja jedne strane sudske odluke na domaćoj teritoriji, a taj postupak je potrebno razlikovati od postupka za priznanje i izvršenje. U postupku za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka, vrši se provjeravanje da li ta strana sudska odluka ispunjava sve pretpostavke, koje su predviđene u ZMPP. U tom postupku se stranoj sudskoj odluci daje poseban status na domaćoj teritoriji.

Status strane sudske odluke se ogleda u njenom izjednačavanju sa domaćim odlukama i u dejstvima, koje proizvodi u domaćoj zemlji, odnosno, zemlji priznanja. Kada je riječ o izvršenju strane sudske odluke ona se izvršava po *lex fori*, odnosno, po pravu mjesta domaće zemlje, gdje se pitanje izvršenja i postavlja. Izvršenje strane sudske odluke može biti i po drugačijim pravilima, ali to je moguće samo u slučaju, ukoliko bi dvije odnosne države zaključile međunarodni ugovor. U pogledu izvršenja na imovini, bitno je reći da će se izvršenje dozvoliti u skladu sa pravom zemlje priznanja. Kada je riječ o imovini na kojoj se treba dozvoliti izvršenje rješenja od prava zemlje priznanja zavisi da li će se priznanje dozvoliti i priznati na imovini.

Na kojoj imovini, da li samo na pokretnoj ili i na nepokretnoj, stvar je zemlje priznanja. Svaka zemlja, koja priznaje stranu odluku odlučuje i o uslovima, pod kojima će se ta odluka priznati, a, isto tako, i kakve će efekte imati ta strana odluka na domaćoj teritoriji. Postoje strane sudske odluke, koje se mogu djelimično priznati, odnosno, kod kojih se može donijeti odluka o priznanju samo nekih njenih djelova. U tom slučaju će se postaviti pitanje da li se mogu djelovi strane sudske odluke, koji su priznati i koji su proglašeni izvršnim, prinudno izvršiti na teritoriji zemlje priznanja. U određenim slučajevima, kod priznanja određenih stranih sudskih odluka, može se dozvoliti stranim subjektima da postupaju na domaćoj teritoriji i prije nego što bude završen postupak priznanja. To je moguće, samo u posebnim slučajevima, a to zavisi od

predmeta na koji se strana odluka odnosi, kao i na osnovu odobrenja suda, a nakon podnošenja zahtjeva za priznanje strane sudske odluke i obrazloženja, koje će se odnositi na neophodnost takvog postupanja. Bitno je napomenuti da se kod djelimičnog izvršenja strane sudske odluke, kao i kod potpunog izvršenja, primjenjuje pravo zemlje priznanja. Prema proučavanoj literaturi možemo zaključiti da postoje mišljenja o tome da se može priznati samo dio odluke, koji ispunjava pretpostavke, dok će se drugi dio odbiti u postupku priznanja.⁵⁰

---

⁵⁰ Vuković Đ., Priznanje i izvršenje stranih sudskih i drugih odluka koje su sa njima izjednačene, Banja Luka 1986., str. 372-376.

6.REGULISANJE PRIZNANJA I IZVRŠENJA U PRAVU EU

Pitanje regulisanja, priznanja i izvršenja u pravu EU, jedno je od važnijih pitanja u pravu EU. Ključno pitanje koje se može postaviti je pitanje ispunjenja kojih pretpostavki je neophodno da bi jedna sudska odluka imala dejstvo na domaćoj teritoriji (na teritoriji zemlje priznanja). U našem pravu ti uslovi i pretpostavke propisani su Zakonom o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja.⁵¹

Ako uzmemo u obzir potrebu za efikasnim priznavanjem i izvršavanjem stranih sudskih odluka na teritoriji države priznanja, može se postaviti pitanje primjene svih pretpostavki koje su predviđene Zakonom o MPP, na sve strane sudske odluke u svim građanskopravnim stvarima, odnosno, može se javiti pitanje koje se tiče mogućnosti za lakše ili automatsko priznanje i izvršenje tih odluka na domaćoj teritoriji, uz ispunjenje pojedinih uslova koji se odnose na zaštitu pravnog sistema zemlje priznanja, već donesenih odluka u istoj stvari. Pravni akti EU, koji regulišu oblast građanskih i trgovačkih stvari, sadrže drugačije uslove za priznanje stranih odluka.

Iz proučavane literature vidimo da je riječ o aktima koji važe u okviru EU i oni teže automatskom priznanju stranih odluka u zemljama članicama EU. Pravo Evropske unije široko reguliše ovu materiju u svojim aktima. Prije je ovu oblast u EU regulisala Briselska konvencija o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovinskim stvarima iz 1968. godine. Sada pretpostavke za priznanje stranih akata nalazimo u sljedećim aktima EU:

1. Uredba Savjeta EU o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima br.44/2001;⁵²
2. Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta br. 805/2004 o uvođenju evropskog naloga za izvršenje nespornih potraživanja;⁵³

---

⁵¹ Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja (Sl.list SFRJ br. 43/82, 72/82, Sl.list SRJ br. 46/96)

⁵² Council Regulation (EC) No 44/2001 of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters OJ L 12, 16.1.2001, p. 1–23

⁵³ Regulation (EC) No 805/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 creating a European Enforcement Order for uncontested claims OJ L 143, 30.4.2004, pp. 15–39

3. Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta br.1896/2006 o uvođenju postupka za Evropski nalog za plaćanje;⁵⁴
4. Uredba Evropskog parlamenta i vijeća EU br. 1215/2012 o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima;⁵⁵

Priznanju i izvršenju stranih odluka posvećivala se velika pažnja u aktima EU tokom dužeg vremenskog periodu. Možemo reći da je osnovni cilj regulisanja priznanja i izvršenja stranih odluka težnja za jednostavnije i lakše priznanje, odnosno, automatsko priznanje, što je karakteristika zakonodavstva Evropske unije. S obzirom na činjenicu da status strane odluke zavisi od odnosa jednog zakonodavstva prema priznanju i izvršenju, ukoliko se budu odredile pretpostavke koje će da dovedu do lakog ili automatskog priznanja strane odluke, biće lakše odrediti i dejstvo strane odluke.

6.1. Značaj Briselske (Luganske) Konvencije

Kada je riječ o priznanju i izvršenju stranih sudskih odluka, neophodno je napomenuti da ovu oblast reguliše Briselska konvencija o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovinskim stvarima iz 1968. godine.⁵⁶ Nakon proširenja Evropske ekonomske zajednice, odnosno, poslije proširenja Evropske unije, sve nove članice su pristupale Briselskoj konvenciji.

Konvencija je donijeta na osnovu člana 220. (odnosno sada 293.) Ugovora o osnivanju Evropske zajednice. 1988.godine, došlo je do zaključivanja tzv.“paralelne“ Luganske konvencije o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovinskim stvarima.

Luganska konvencija je zaključena u cilju proširenja Briselske konvencije i na zemlje članice Evropskog udruženja za slobodnu trgovinu (EFTA). Prema svojoj sadržini ove dvije konvencije

---

⁵⁴ Regulation (EC) No 1896/2006 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 creating a European order for payment procedure OJ L 399, 30.12.2006, p. 1–32

⁵⁵ Regulation (EU) No 1215/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters OJ L 351, 20.12.2012, p. 1–32 Tekst dostupan na: <http://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2012/1215/>, posjeta sajtu: 05.jula.2017.

⁵⁶ Briselska konvencija o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovinskim stvarima iz 1968. Objavljena u OJ L 299, 31.12.1972., a prečišćen tekst u OJ C 027 26.01.1998.

su skoro identične. Luganska konvencija je propisala da se sudska odluka, koja je donešena u jednoj od država ugovornica, priznaje u drugim zemljama potpisnicama ove Konvencije, bez posebnog postupka u zemlji priznanja.

Luganska konvencija je propisala i razloge zbog kojih se jedna konvencija može odbiti. Riječ je o sljedećim razlozima:

1. zbog povrede javnog poretka države, u kojoj se sudska odluka priznaje;
2. ukoliko je već donesena odluka o istoj stvari (res iudicata);
3. zbog nepoštovanja prava na odbranu;
4. zbog grešaka do kojih je došlo kod donošenja odluke o prethodnom pitanju (greške statusne prirode);
5. zbog povrede međunarodne nadležnosti.⁵⁷

Iz proučavane literaturne možemo zaključiti da Briselska konvencija primjenjuje opšta pravila Međunarodnog privatnog prava koja se tiču priznanja i izvršenja stranih sudskih odluka. Proučavajući Briselsku konvenciju možemo uočiti pominjanje samo izvršnosti, a ne i pravosnažnost. Prema tome, može se priznati odluka iz države članice (ugovornice), iako nije istekao rok za žalbu, međutim, ukoliko je podnesena žalba protiv odluke, sud zemlje, u kojoj se traži priznanje, ovlašten je da prekine postupak izvršenja.⁵⁸

6.2.Uredba Savjeta EU o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima br.44/2001

Uredba Savjeta EU o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima br. 44/2001⁵⁹ je uredba koja se primjenjivala pred sudovima država članica na sve građanske i trgovačke stvari, osim onih koje su se ticale statusa i pravne sposobnosti

---

⁵⁷ Varadi T., Bordaš B., Knežević G., nav.delo, str. 502; Stanivuković M., Živković M., Međunarodno privatno pravo, Beograd 2004., str. 183

⁵⁸ Čolović, V., Pretpostavke za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka u aktima Evropske unije, Kopaonik, 2010.

⁵⁹ Council Regulation (EC) No 2201/2003 of 27 November 2003 concerning jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and the matters of parental responsibility [Official Journal L 338 of 23.12.2003.

fizičkih lica, imovinskih prava koja proističu iz bračnog odnosa, testamenta i nasljeđivanja, stečaja, socijalnog osiguranja i arbitraže.⁶⁰ Uredba 44/2001 je zamenila Briselsku konvenciju. Neposredna svrha Uredbe 44/2001 bila je da se izvrši unifikacija normi Međunarodnog privatnog prava država članica.⁶¹

6.3.Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta br. 805/2004 o uvođenju evropskog naloga za izvršenje nespornih potraživanja

Uredba Evropskog parlamenta i Saveta br. 805/2004⁶² o uvođenju evropskog naloga za izvršenje nespornih potraživanja sadrži odredbe o Evropskom nalogu za izvršenje. Presuda, koja ima potvrdu Evropskog naloga za izvršenje, doneta u zemlji članici, priznaje se u drugim zemljama članicama, bez donošenja akta o izvršnosti odluke, kao i bez mogućnosti protivljenja izvršenju. Izvršnost odluke po pravu zemlje donošenja predstavlja prvi uslov za izvršenje te odluke u drugoj zemlji članici.

Briselska konvencija je takođe predvidjela priznanje i izvršenje odluka, koje su izvršne, ali nisu pravosnažne. S obzirom na sve navedeno može se postaviti pitanje svrhe ovakvog regulisanja, s obzirom na postojanje mogućnosti prekida postupka izvršenja, ukoliko se u državi donošenja odluke podnese žalba. Riječ je o regulisanju koje može da dovede do odugovlačenja postupka izvršenja, ukoliko se žalba ne prihvati, kao i do nedefinisanja prava povjerilaca na naknadu štete u zemlji izvršenja. Riječ je o regulisanju koje ima za cilj povećanje efikasnosti izvršenja stranih odluka, što ne bi bilo moguće postići sa priznanjem i izvršenjem pravosnažne i izvršne odluke.⁶³

Nije moguće uložiti pravni lijek protiv izdavanja potvrde o Evropskom nalogu za izvršenje. Međutim, umjesto toga, moguće je tražiti poništaj potvrde ili povlačenje iste pred sudom zemlje donošenja odluke. Poništaj je moguće tražiti, ukoliko je prisutna razlika između odluke i potvrde, a povlačenje, ukoliko je potvrda izdata protivno odredbama Uredbe 805/2004. Za poništaj ili

---

⁶⁰ Član 1. Uredbe 44/2001

⁶¹ Čolović, V., Pretpostavke za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka u aktima Evropske unije, Kopaonik, 2010., str.10.

⁶² Regulation (EC) No 805/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 creating a European Enforcement Order for uncontested claims OJ L 143, 30.4.2004, pp. 15–39.

⁶³ Haym A., The European Enforcement Order for Uncontested Claims, International Legal News, vol.2, issue 2, December 28, 2005., www.The Bulletin The European Enforcement Order for Uncontested Claims.htm

povlačenje navedene potvrde mjerodavno je pravo iste zemlje. Uredbom 805/2004 predviđena je mogućnost djelimičnog (parcijalnog) izvršenja, prema određenom dužniku ili određenim dužnicima, koji moraju da ispunjavaju uslove iz Uredbe 805/2004.⁶⁴

Uredba 805/2004 predviđela je slučajeve u kojima se ne dostavlja dokaz odnosno potvrda o prijemu akta od strane dužnika.⁶⁵ S obzirom na proučavanu literaturu možemo zaključiti da je Uredba 805/2004 značajno uticala na lakše izvršenje navedenih odluka, zato što je do njenog donošenja, povjerilac morao tražiti od suda, koji je doneo odluku, izdavanje javne potvrde, koja bi se odnosila na tu odluku.

6.4.Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta br.1896/2006 o uvođenju postupka za Evropski nalog za plaćanje

Kada analiziramo Uredbu Evropskog parlamenta i Savjeta o uvođenju postupka za Evropski nalog za plaćanje, možemo zaključiti da je svrha ove Uredbe uvođenje postupka za nalog za plaćanje. Ova Uredba je značajna za pojednostavljenje sudskih postupaka u vezi sa nespornim novčanim zahtjevima, kao i za slobodan protok Evropskih naloga za plaćanje u zemljama članicama uz uvođenje minimalnih standarda, bez posebnih postupaka za priznanje i izvršenje.⁶⁶

Analizirajući ovu Uredbu 1896/2006 možemo uočiti da se ona odnosi na prava podnosioca zahtjeva ili tužioca, po čijem predlogu se izdaje Evropski nalog za plaćanje, kao i obaveznog lica ili tuženog, koji može prigovoriti nalogu i zahtjevati ponovno ispitivanje istog ili platiti sumu. Sud kome je dostavljen prijedlog za Evropski nalog za plaćanje će, što prije, provjeriti da li prijedlog ispunjava uslove iz Uredbe 1896/2006, kao i da li je isti zasnovan. Sud to vrši automatski.⁶⁷ Ako nisu ispunjeni uslovi sud će podnosiocu zahtjeva da pruži priliku da kompletira ili ispravi zahtjev. Ako podnosilac zahtjeva prihvati prijedlog, sud će da izda Evropski nalog za plaćanje. Ukoliko podnosilac zahtjeva propusti rok da odgovori na prijedlog

---

⁶⁴ Živković M., Regulative Saveta (EZ) br.85-2004 o stvaranju evropskog izvršnog naslova za nesporna potraživanja od 21.aprila 2004.godine, Evropsko zakonodavstvo br. 9-10. 2004., Beograd 2004., str. 9

⁶⁵ Član 14. Regulation (EC) No 805/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 creating a European Enforcement Order for uncontested claims (Official Journal, L 143, 30.04.2004.)

⁶⁶ Član 1. a,b Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta br.1896/2006 o uvođenju postupka za Evropski nalog za plaćanje

⁶⁷ Član 8. Uredba Evropskog parlamenta i Savjeta br.1896/2006 o uvođenju postupka za Evropski nalog za plaćanje

ili ukoliko odbije prijedlog, sud će odbiti zahtjev za izdavanje Evropskog naloga za plaćanje. Sud može da odbije izdavanje naloga, ukoliko ne budu ispunjeni zahtjevi iz Uredbe 1896/2006,⁶⁸ a odnose se na to da zahtjev nije utemeljen, odnosno nema osnov, da podnosilac zahtjeva nije odgovorio u roku koji je odredio sud, ukoliko podnosilac zahtjeva odbije prijedlog suda, koji se odnosi na dio zahtjeva. Postupak izvršenja će se sprovesti po pravu zemlje članice izvršenja. Izvršenje naloga se odbija u slučaju da je obavezno lice platilo iznos iz naloga tužiocu.⁶⁹

6.5.Uredba Evropskog parlamenta i vijeća EU br. 1215/2012 o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima

Posmatrajući postojanje određenih razlika koje postoje između nacionalnih pravila koja regulišu nadležnost i priznavanje presuda, i koje onemogućavaju nesmetano funkcionisanje unutrašnjeg tržišta, možemo zaključiti da je neophodna primjena jedinstvenih pravila kojima bi se rješavao sukob nadležnosti u građanskim i trgovačkim stvarima, te osiguralo brže i jednostavnije priznavanje i izvršenje sudskih odluka donesenih u državi članici. Prema pravilima ove uredbe propisano je da se sudska odluka donesena u državi članici priznaje i u drugim državama članicama bez zahtijevanja posebnog postupka u tu svrhu. Uredba u članu 38.⁷⁰ propisuje da sud pred kojim se poziva na sudska odluku donesenu u drugoj državi članici može prekinuti postupak, u cijelosti ili djelimično, ukoliko se sudska odluka pobija u državi članici porijekla; ili ukoliko je podnesen zahtjev za donošenje odluke da ne postoje razlozi za odbijanje priznanja.

Sudska odluka donesena u državi članici koja je izvršna u toj državi članici, izvršna je u drugim državama članicama bez zahtijevanja potvrde o izvršnosti. Izvršna sudska odluka po samom zakonu uključuje ovlaštenje za preduzimanje svih mjera osiguranja predviđenih pravom zamoljene države članice. Kada je riječ o postupku izvršenja sudske odluke donesenih u drugoj državi članici, on je uređen pravom zamoljene države članice. Sudska odluka donesena u državi

---

⁶⁸ Regulation (EC) No 1896/2006 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 creating a European order for payment procedure OJ L 399, 30.12.2006, p. 1–32

⁶⁹ Član 22. Regulation (EU) No 1215/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters OJ L 351, 20.12.2012, p. 1–32

⁷⁰ Član 38. Regulation (EU) No 1215/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters OJ L 351, 20.12.2012, p. 1–32

članici koja je izvršna u zamoljenoj državi članici izvršava se pod istim uslovima kao i sudska odluka donesena u zamoljenoj državi članici. U svrhu izvršenja u državi članici sudske odluke donesene u drugoj državi članici kojom se određuju privremene, uključujući mjere osiguranja, podnosilac zahtjeva podnosi nadležnom tijelu izvršenja: primjer sudske odluke koja ispunjava uslove potrebne za utvrđivanje njezine vjerodostojnosti, potvrdu izdanu u skladu sa članom 53.⁷¹ koja sadrži opis mjere i potvrđuje da je sud nadležan u pogledu glavne stvari i da je sudska odluka izvršna u državi članici porijekla, i ako je mjera određena bez pozivanja tuženog pred sud, dokaz o dostavi sudske odluke. U slučaju zahtjeva za odbijanje izvršenja sudske odluke sud zamoljene države članice može, na zahtjev osobe protiv koje se zahtijeva izvršenje: ograničiti postupak izvršenja na mjere osiguranja, usloviti izvršenje davanjem osiguranja kojeg sam odredi i u cijelosti ili djelimično prekinuti postupak izvršenja.

Nadležno tijelo zamoljene države članice na zahtjev osobe protiv koje se zahtijeva izvršenje prekida postupak izvršenja, ako je izvršnost sudske odluke u državi članici porijekla ukinuta. Na zahtjev osobe protiv koje se zahtijeva izvršenje, izvršenje sudske odluke se odbija ako postoje neki od razloga propisanih ovom Uredbom. Stranka koja zahtijeva odbijanje izvršenja sudske odluke donesene u drugoj državi članici, ne mora imati poštansku adresu u zamoljenoj državi članici. Ta stranka takođe, ne mora imati ovlaštenog zastupnika u zamoljenoj državi članici, osim ako je zastupnik obavezan, bez obzira na državljanstvo ili domicil stranaka. Sud hitno odlučuje o zahtjevu za odbijanje izvršenja.⁷²

---

⁷¹ Član 53. Regulation (EU) No 1215/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters OJ L 351, 20.12.2012, p. 1–32 Tekst dostupan na: <http://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2012/1215/>, posjeta sajtu: 08.jula.2017.

⁷² Varadi, T., Međunarodno privatno pravo, Novi Sad, 1990.god., str.359.

7.PRIZNANJE I IZVRŠENJE STRANIH STEČAJNIH ODLUKA

Mnogobrojni pravni sistemi prihvatili su i različite koncepte priznanja i izvršenja stranih stečajnih odluka. Ovdje se misli na: univerzalnu, teritorijalnu i mješovitu koncepciju stečaja.⁷³ U pogledu priznanja i izvršenja stranih stečajnih odluka u uporednom zakonodavstvu važeće su tri tendencije. Riječ je o tendencijama koje neophodno uslovno, prihvatiti, s obzirom na izmjene u stečajnom zakonodavstvu i na unifikaciju ove materije. Riječ je o sljedećim tendencijama:

1. U skladu sa prvom tendencijom stečajni postupak je regulisan imperativnim normama i ne može da ima ekstrateritorijalno dejstvo. S obzirom na to, strane odluke nije moguće ni priznati, ni izvršiti na domaćoj teritoriji. Riječ je o pristupu koji je restriktivan i prihvata teritorijalan koncept stečaja. Ovaj pristup je sva manje prisutan u praksi s ne samo zbog potrebe za liberalizacijom ove materije, nego i zbog potrebe intenzivnog privrednog prometa.
2. Prema drugoj tendenciji, važeća su shvatanja koja se zalažu za univerzalno shvatanje stečajnog postupka. Ovdje se ne insistira na posebnim uslovima za priznanje i izvršenje strane stečajne odluke;
3. Prema shvatanjima treće tendencije, države koje prihvataju ovu tendenciju, omogućavaju priznanje i izvršenje stranih stečajnih odluka, ali sa određenim ograničenjima i pod određenim uslovima. Prema trećoj tendenciji postoje dvije grupe država. Prema shvatanjima prve grupe, država može da dozvoli priznanje strane stečajne odluke, ali sa ograničenjem da će se ta odluka moći izvršiti samo na pokretnim stvarima, koje se nalaze na njenoj teritoriji. Kada je riječ o nepokretnosti, neophodno je da se pokrene poseban stečajni postupak na teritoriji te države. Prema shvatanjima druge grupe država dozvoljeno je dastrana stečajna odluka ima dejstvo na njihovoj teritoriji, ali pod određenim uslovima.

Bitno je napomenuti da grupa država, koja prihvata navedenu tendenciju, predviđa ispunjenje sljedećih uslova koji se tiču:

1. nadležnosti stranog suda u skladu sa domaćim propisima,

---

⁷³ Grbin. I., Priznanje i izvršenje odluka stranih sudova, Zagreb, 1980.god., str.326.

2. neophodno je da je stečajni postupak pokrenut protiv lica, za koje se, po domaćim propisima, može dozvoliti stečaj,
3. da su stečene okolnosti za insolventnost. Nećemo se zadržavati na analizi svakog od ovih uslova, ali reći ćemo da je i za njih karakteristična nedosljednost u odnosu na koncept za koji se zalažu.⁷⁴

Iz navedenog možemo uočiti da su prisutne određene razlike u odnosu između pravnih sistema u ovoj oblasti. Riječ je razlikama koje se odnose na različite pristupe ovoj materiji, kroz prihvatanje jedne od navedenih tendencija, odnosno koncepcija.

7.1. Priznanje stranih odluka o otvaranju stečajnog postupka po ZSP R.Srpske

Kada je riječ o priznavanju stranih odluka o otvaranju stečajnog postupka, primjenjivaće se pravila Međunarodnog privatnog prava. Sve dok ne bude došlo do donošenja posebnih pretpostavki za priznanje stranih stečajnih odluka moraju se primjenjivati pretpostavke iz Međunarodnog privatnog prava. Zakonodavstvo Republike Srpske je sa donošenjem Zakona o stečajnom postupku Republike Srpske,⁷⁵ učinilo korak naprijed u odnosu na ranije zakone. Zakonodavac je pomoću određenih modifikacija, formulisao pretpostavke za priznanje stranih odluka o otvaranju stečajnog postupka.

Zakon o stečajnom postupku Republike Srpske propisao je da će se prijedlog za priznanje strane stečajne odluke podnositi sudu, koji je nadležan po poslovnoj jedinici dužnika, odnosno po mjestu nalaženja imovine dužnika. Zakon o stečajnom postupku Republike Srpske, propisao je i konkurentnu nadležnost, u slučaju da više sudova bude nadležno u toku priznanja strane stečajne odluke. Konkurentna nadležnost se tiče prava prvenstva, prema kojem će biti nadležan onaj sud, kojem je prvo bio podnijet prijedlog za priznanje stranih stečajnih odluka.

ZSPRS propisao je i ko može da podnese prijedlog za priznanje i šta sve taj mora priložiti uz taj predlog, da bi se tom prijedlogu raspravljalo. Prijedlog za priznanje strane stečajne odluke može da podnese strani stečajni upravnik ili povjerilac. Uz prijedlog je neophodno priložiti originalnu

---

⁷⁴ Stojković S., Obligacioni odnosi sa elementom inostranosti, Beograd 1956., str.8

⁷⁵ Zakon o stečajnom postupku Republike Srpske (Sl.glasnik R.Srpske br. 67/02,77/02,4/03,96/03)

odluku ili ovjereni prepis (sa prevodom), zatim potvrdu nadležnog stranog organa o izvršnosti te odluke, kao i popis imovine dužnika, koja se nalazi u domaćoj zemlji i popis njegovih povjerilaca. Ako potrebna dokumentacija ne bude podnijeta, stečajni sud, koji je nadležan da odlučuje o prijedlogu odbaciće prijedlog. Može se postaviti pitanje opravdanosti da li je opravdano da stečajni sud, u svakom slučaju, odbaci prijedlog za priznanje, bez obzira ko podnosi prijedlog. Treba uzeti u obzir činjenicu da je obavezno dostaviti original odluke ili njenu ovjerenu kopiju, kao i potvrdu o izvršnosti, ali da li je neophodno i moguće, uvijek, dostavljati popis imovine dužnika i povjerilaca, kao i da li to može biti dostupno i poznato stranom stečajnom upravniku i povjeriocima, kao ovlašćenim predlagачima.

Pretpostavke čije postojanje je neophodno za priznanje stranih odluka o otvaranju stečajnih postupaka su:

1. Prva pretpostavka nalaže da je neophodno da strana odluka bude donesena od strane organa, koji je, po domaćem pravu, međunarodno nadležan. A to znači da ukoliko je po propisima RS strani organ bio nadležan za donošenje odluke, prva pretpostavka biće ispunjena. Onda će se primjeniti opšta pravila o međunarodnoj nadležnosti.
2. Druga pretpostavka ističe da je strana stečajna odluka izvršna po pravu države, u kojoj je donesena, ali ona ne mora biti pravosnažna. Ovdje kao cilj postavljeno nastojanje da strana stečajna odluka bude izvršena na domaćoj teritoriji. To se tiče radnji stranog stečajnog upravnika, u cilju obezbjeđenja imovine dužnika i u cilju radi namirenja povjerilaca.
3. Treća pretpostavka se tiče poštovanja javnog poretka domaće zemlje. Prema tome, primjena ove odredbe može da dovede do nedosljedne primjene pravila za priznanje i izvršenje. Ukoliko se priznaje jedna strana stečajna odluka u Republici Srpskoj, a odnosi se samo na imovinu dužnika u Republici Srpskoj, može se postaviti pitanje, koji dio te strane odluke će se smatrati podobnim za utvrđivanje da li je ta odluka suprotna sa domaćim pravnim poretkom ili ne? Javni poredak treba da definiše i odredi, koje su bitne povrede javnog poretka, koje bi predstavljale dovoljan razlog za odbijanje priznanja i izvršenja stranih stečajnih odluka.
4. Četvrta pretpostavka koja se tiče priznanja strane stečajne odluke, odnosi se na određivanje da li je bilo nepravilnosti u postupku. Ovdje se može postaviti pitanje da li se

isto tretira nepravilnost u postupku pred stranim sudom kao nepravilnost u domaćem pravu? Takođe, javlja se pitanje da li se svaka nepravilnost može uzeti u obzir za nepriznavanje strane odluke? To mogu da budu samo bitne povrede postupka. S obzirom na činjenicu da je stečajni postupak složen i različit od države do države bilo bi korisno definisati koje su to bitne povrede stečajnog postupka, koje bi mogle da budu prihvatljive za većinu stečajnih prava.⁷⁶

Može se istaći da je najteže definisati nepravilnosti i povrede ovih postupaka koje bi većina država prihvatile i primjenjivale u svom pravu. Bitno je napomenuti da je neophodno da se odrede najčešće i najteže nepravilnosti i povrede, koje bi bile zajedničke za većinu zemalja. Sud koji je nadležan za odlučivanje o priznanju strane stečajne odluke, može ukoliko je to potrebno da odredi mjere obezbeđenja, kao i ostale mjere, koje su neophodne za pravilno izvršenje strane stečajne odluke, a to se odnosi na prekid parnica i izvršenja, prava razlučnih i izlučnih poverilaca, i sl., u skladu sa opštim pravilima stečajnog postupka. Važno je da kod priznanja strane stečajne odluke bude određen njen status u domaćoj zemlji. Strana stečajna odluka će proizvesti posljedice na teritoriji domaće zemlje, kao i domaća odluka. Iz svega navedenog, proizilazi zaključak da bez obzira što sud donosi rješenje o priznanju strane odluke, strana odluka će imati ista dejstva, kao i domaća odluka. Međutim, ukoliko postavimo pitanje koju odluku primjeniti na domaćoj teritoriji, stranu stečajnu odluku ili odluku, kojom se priznala ta odluka, odgovor bi bio da bi se primjenjivala sadržina strane stečajne odluke.

7.2. Priznanje stranih odluka o pokretanju stečajnog postupka po Uredbi 848/2015

Kada je riječ o priznanju stranih odluka o pokretanju stečajnog postupka, i o koordinaciji stečajnih postupaka, neophodno je reći nešto više o pravilima koja se primjenjuju, kada stečajni postupak sadrži element inostranosti, bez obzira da li je on vezan za stečajnu masu ili povjerioce. Proces koordinacije stečajnih postupaka podrazumjeva u isto vrijeme vođenje dva ista navedena postupka, koji su međusobno povezani.⁷⁷ Riječ je o povezanosti koja se ogleda u tome što se postupci vode protiv istog stečajnog dužnika ili protiv stečajnih dužnika koji su međusobno

---

⁷⁶ Đurović, V., Međunarodno privredno pravo, Savremena administracija a.d. izdavačko-štamarsko preduzeće, Beograd, 2004.god., str.310.

⁷⁷ Čolović, V., Stečajno pravo, Banja Luka, 2010.god., str. 189

povezani. Kod drugog slučaja riječ je o povezanim društvima, bez obzira da li su oni povezani u okviru grupe privrednih društava ili su povezani na osnovu učešća u kapitalu. Koordinacija stečajnih postupaka zahtjeva da se ustanovi razlika između postupaka koji su međusobno nezavisni od onih koji su zavisni ili povezani.⁷⁸ Iz proučavane liteartature proizilazi zaključak da je priznanje stranih odluka o pokretanju stečajnog postupka regulisano detaljno po Uredbi EU br. 848/2015 Evropskog parlamenta i Savjeta od 20. maja 2015.godine o postupku u slučaju insolventnosti,⁷⁹ kao i u Modelu-zakona o prekograničnoj insolventnosti koji je donesen od strane Komisije UN za međunarodno trgovačko pravo (UNCITRAL).⁸⁰

Kada se analizira Uredba 848/2015,⁸¹ možemo uočiti da ona reguliše mjesto poslovanja kao svako mjesto, gdje dužnik obavlja ili je obavljao stalnu privrednu aktivnost, u periodu od tri mjeseca prije prijedloga za pokretanje glavnog postupka u slučaju insolventnosti.⁸² Može se postaviti pitanje šta se smatra kao sjedište dužnika: da li je to centar njegovog interesa, centar njegovog poslovanja (administrativno sjedište) ili mjesto, gdje se nalazi i pretežni dio njegove imovine i centar djelatnosti, faktičko je pitanje. U suštini može se zaključiti da je proces definisanja saradnje između stečajnih upravnika i sudova i koordinacija između postupaka nemoguća bez poštovanja propisanih pravila.

---

⁷⁸ Čolović, V., Aleksić, S., Koordinacija stečajnih postupaka – sa posebnim osvrtom na transfer sredstava stečajne mase i stečaj povezanih društava, Godišnjak fakulteta pravnih nauka, Banja Luka, 2016., str. 5-18.

⁷⁹ Regulation (EU) 2015/848 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on insolvency proceedings (Official Journal of the European Communities, L 141, 05/06/2015, pp.19-72)

⁸⁰ General assembly resolution 52/158 of December 15, 1997 – Model Law on Cross-Border Insolvency of the United Nations Commission on International Trade Law

⁸¹ Regulation (EU) 2015/848 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on insolvency proceedings (Official Journal of the European Communities, L 141, 05/06/2015, pp.19-72)

⁸² Član 2, tač.10 Uredbe 848/2015

8.ZAKLJUČAK

Proces priznanja odluka na međurodnom planu predstavlja proces priznanja pravnog dejstva odluka izvan zemlje njenog porijekla. Priznata odluka čini pretpostavku za odvijanje građanskopravnih i trgovinskopravnih odnosa. Da bi se mogla priznati i proglasiti izvršnom, strana sudska odluka treba da ispuni određene pretpostavke koje propisuje naše pozitivno pravo. Riječ je o pretpostavkama koje se odnose na nadležnost stranog suda, pravosnažnost odnosno izvršnost, zatim, odnose se na pravo odbrane, odsustvo pravosnažne domaće odluke ili ranije započetog postupka u istoj stvari, javnog poretka i reciprociteta. Prilikom provjera stranih odluka koje se odnose na status domaćih državljana, ta procedura po pravilu je strožija i ne temelji se samo na pitanju procedure. Neophodno je da strane odluke koje su donesene o statusnim pitanjima naših državljana budu u saglasnosti sa našim materijalnim pravom.

Bitno je napomenuti da je preduslov za priznanje strane sudske odluke uzajamnost odnosno reciprocitet. Strana sudska odluka proizvodi ona dejstva, koja su joj data domaćom odlukom, odnosno koja su definisana u rješenju o priznanju. Kada je riječ o priznanju odluka, možemo reći da priznanje odluka na međurodnom planu predstavlja proces priznanja pravnog dejstva odluka izvan zemlje njenog porijekla. Priznata odluka čini pretpostavku za odvijanje građanskopravnih i trgovinskopravnih odnosa. Bez obzira na postojanje stranog elementa, primjenjuju se pravila unutrašnjeg prava u toku postupka priznanja i utvrđivanja uslova za priznanje stranih odluka. U budućem periodu je neophodno težiti uspostavljanju jedinstvenog sistema za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka na koji način bi bio omogućen slobodan protok sudskih i arbitražnih odluka. S obzirom na navedeno, pravna sigurnost stranaka bila bi izdignuta na viši stepen, a pri tom bi došlo do ušteda u vremenu i novcu. Kada se analiziraju pretpostavke koje su neophodne za priznanje stranih sudskih odluka, bitno je reći da se one odnose na građanskopravne stvari a izuzetak postoji kod stranih odluka, koje se odnose na lična stanja. Sa ispunjenjem pretpostavki, strana sudska odluka dobija poseban status na teritoriji zemlje priznanja. Bitno je napomenuti da se dejstvo i status strane sudske odluke procjenjuje prema domaćim pravnim propisima, tj. u skladu sa pravom zemlje priznanja. Ispunjenjem zakoskih pretpostavki strana sudska odluka počinje da proizvodi posljedice, kao i domaće odluke. Obim tih posljedica je određen domaćim pravom. Priznanju i izvršenju stranih odluka posvećivala se velika pažnja u aktima EU tokom dužeg vremenskog periodu. Možemo reći da je osnovni cilj

regulisanja priznanja i izvršenja stranih odluka težnja za jednostavnije i lakše priznanje, odnosno, automatsko priznanje, što je karakteristika zakonodavstva Evropske unije.

S obzirom na činjenicu da status strane odluke zavisi od odnosa jednog zakonodavstva prema priznanju i izvršenju, ukoliko se budu odredile pretpostavke koje će da dovedu do lakog ili automatskog priznanja strane odluke, biće lakše odrediti i dejstvo strane odluke. Iz svega navedenog proizilazi zaključak da je neophodno bez obzira na budući status naše države kao članice Evropske unije, razmišljati o definisanju i zakonskom regulisanju pojedinih pretpostavki u specifičnim oblastima (misli se na porodičnopravne, bračne ili naslednopravne odnose), i važno je uzeti u obzir prirodu tih odnosa kao i njihovu različitost u odnosu na druge građanskopravne odnose.

9.LITERATURA

1. Avramov S., Kreća M., Međunarodno javno pravo, Beograd 1996.
2. Avramov, S., Kreća, M., Međunarodno javno pravo, Beograd, 2003.
3. Andrassy, J., Međunarodno pravo, Zagreb 1954.
4. Andrassy, J., Međunarodno pravo, Zagreb, 1990.
5. Andrasy, J., Bakotić, B., Vukas, B., Međunarodno pravo, Zagreb, 1998.
6. Blagojević, B., Međunarodno privatno pravo, Beograd, 1950.
7. Briselska konvencija o nadležnosti i priznanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovinskim stvarima iz 1968. Objavljena u OJ L 299, 31.12.1972., a prečišćen tekst u OJ C 027 26.01.1998.
8. Varadi, T., Međunarodno privatno pravo, Novi Sad, 1990.
9. Varadi T., Bordaš B., Knežević G., Međunarodno privatno pravo, Novi Sad 2001.
10. Vuković Đ., Priznanje i izvršenje stranih sudskih i drugih odluka koje su sa njima izjednačene, Banja Luka 1986.
11. Grbin. I., Priznanje i izvršenje odluka stranih sudova, Zagreb, 1980.
12. Degen, Đ., Međunarodno pravo, Pravni fakultet univerziteta u Rijeci, Rijeka, 2004.
13. Đurović, V., Međunarodno privredno pravo, Savremena administracija a.d. izdavačko-štamparsko preduzeće, Beograd, 2004.
14. Đurović R., Međunarodno privredno pravo, Beograd 1991.
15. Eisner,B., Međunarodno privatno pravo, Zagreb, knjiga I, 1953.
16. Živković M., Regulativa Saveta (EZ) br.85-2004 o stvaranju evropskog izvršnog naslova za nesporna potraživanja od 21.aprila 2004.godine, Evropsko zakonodavstvo br. 9-10. 2004., Beograd 2004.
17. Jezdić, V., Međunarodno privatno pravo, Beograd, 1980.
18. Matić, Ž., Međunarodno privatno pravo, Posebni dio, Zagreb 1982.

19. Ročkomanović, M., Međunarodno privatno pravo, Niš, 2006.
20. Stojković S., Obligacioni odnosi sa elementom inostranosti, Beograd 1956.
21. Haym A., The European Enforcement Order for Uncontested Claims, International Legal News, vol.2, issue 2, December 28, 2005.
22. Cheshire G.C., North P.M., Private International Law, London, Butterworths 1979.
23. Čolović, V., Pretpostavke za priznanje i izvršenje stranih sudskih odluka u aktima Evropske unije, Kopaonik, 2010.
24. Čolović. V., Međunarodno privatno pravo, Panevropski univerzitet „Apeiron“, Banja Luka, 2012.
25. Čolović, V., Dejstvo (status) strane sudske odluke, 2003.
26. Čolović, V., Praktikum za međunarodno privatno pravo.
27. Čolović, V., Stečajno pravo, Banja Luka, 2010.
28. Čolović, V., Aleksić, S., Koordinacija stečajnih postupaka – sa posebnim osvrtom na transfer sredstava stečajne mase i stečaj povezanih društava, Godišnjak fakulteta pravnih nauka, Banja Luka, 2016.
29. Šaula, V., Osnovi međunarodnog privatnog prava Republike Srpske, Drugo izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Pravni fakultet Univerzitet u Banjoj Luci, Banja Luka, 2011.

Korišteni zakonski izvori

1. General assembly resolution 52/158 of December 15, 1997 – Model Law on Cross-Border Insolvency of the United Nations Commission on International Trade Law
2. Zakon o stečajnom postupku Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske br. 67/02,77/02,4/03,96/03)
3. Zakon o rešavanju sukoba zakona sa propisima drugih zemalja (Sl.list SFRJ br. 43/82, 72/82, Službeni list SRJ br. 46/96)

4. Zakonom o sudovima RS („Sl. Gl. broj“: 37/12).
5. Uredbe o priznanju stranih odluka o pokretanju stečajnog postupka 1346/2000.
6. Uvodni zakon o parničnom postupku SFRJ, „Službeni list SFRJ“ broj 4/1957,
7. Regulation (EC) No 805/2004 of the European Parliament and of the Council of 21 April 2004 creating a European Enforcement Order for uncontested claims (OJ L 143, 30.4.2004.
8. Regulation (EC) No 1896/2006 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 creating a European order for payment procedure OJ L 399, 30.12.2006.
9. Regulation (EU) No 1215/2012 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2012 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters OJ L 351, 20.12.2012.
10. Regulation (EU) 2015/848 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2015 on insolvency proceedings (Official Journal of the European Communities, L 141, 05/06/2015.
11. Council Regulation (EC) No 2201/2003 of 27 November 2003 concerning jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and the matters of parental responsibility [Official Journal L 338 of 23.12.2003].
12. Council Regulation (EC) No 44/2001 of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters OJ L 12, 16.1.2001.
13. Convention on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters – Protocols, Official Journal L 147, 10/06/2009.

POPIS KORIŠTENIH SKRAĆENICA

1. ZMPP - Zakona o Međunarodnom privatnom
2. ZSPRS- Zakon o stečajnom postupku Republike Srpske
3. Zakon o izvršnom postupku Republike Srpske, "Službeni glasnik RS", 85/03, 64/05, 118/07, 29/10, 57/12, 67/13)
4. EU-Evropska unija
5. BiH-Bosna i Hercegovina
6. RS-Republika Srpska
7. EFTA-Evropsko udruženje za slobodnu trgovinu